

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 5

*Maj.
1943.*

Pris 50 öre

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

STOCKHOLM

Medlemskap i statsunderstödd
SJUKKASSA
är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens erkända sjukkassa.

Sedan Ni fyllt 40 år är det för sent!

**ÖSTRA SVERIGES
ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA**
Drottninggatan 17 — STOCKHOLM
Tel. 11 87 54

KYLTEKNISKA BYRÅN
Civiling. **ARVID BÖRJESON**
Medl. av Sv. Konsult. Ing.-fören.
Torsgatan 48. Tel. 30 49 50
KYLANLÄGGNINGAR FÖR SJUKHUS

DÅLSLANDSBAGERIET
Västmannag. 83 Tel. 33 97 08
TÄRTOR PÅ BESTÄLLNING
Vördsamt **ESTER KRISTOFFERSSON**

BETALD ANNONSPLATS

BODEN

ALLT FOTOGRAFISKT
i bästa utförande från
HANSSONS EFTR., Drottninggatan 27,
BODEN Telefon 27 78
Zeiss-Ikon-kameror och Film.

Hedenbrons Kafé
rekommenderas vid utflykter och promenader
Gott kaffe. — Hembakat bröd.
Telefon 23 57 — BODEN

Ska' de köpas tyger eller kläder
gå vi till
ÅKERLUNDS
EKIPERING FÖR ALLA ALDRAR

G. SUNDBERGS
~ MÖBELAFFÄR ~
MÖBLER — MATTOR — GARDINER
Telefon 23 81 Telefon 23 81
BODEN

VID BEHOV AV BIL
Ring
NYA TAXI
(Namnanrop)
Drottninggatan 24

NYA HEMBAGERIET
BODEN
Kungsgatan 19 Rikstelefon 414
Färskt välsmakande kaffebröd
Konfekt och Karameller

BODEN**GRUS och SAND**

Försäljning av grus och sand.
Utför transporter av alla slag.
JOHN R. JOHANSSON
TRAFIKBILÄGARE
Svartbyn. Tel. 11 08

BORÅS**BORÅS EXPORTAFFÄR**

Köpare till
Järn- o. Metallskrot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20
— BORÅS —

AHNVIKS PAPPERSHANDEL

Påsfabrik — Pappersvaror i parti
Telefoner: Kontoret Linjeväljare 122 39
Lager och exp. 135 44, 164 10. Lager av
Omslagspapper - Papperspåsar - Skriv-
papper - Papeterier - Bindgarn m. m.
Trycksaker för handel och industri.
BEGÅR OFFERT.

Borås**Fabriksnederlag**

DEN SVENSKA HANDLAREKÅRENS
FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

EKSJÖ

BYGGMÄSTARE
OSCAR CARLSSON
utför alla slags
— BYGGNADSARBETEN —
Telefon 5 57 EKSJÖ

BETALD ANNONSPLATS

GÄLLIVARE

O. H. LUNDKVISTS
Charkuterifabriks
välsmakande och kvalitativt förnämliga
produkter rekommenderas
GÄLLIVARE Telefon 135

GULDSMED A. GAHM
Telefon 281
Vigsel- och förlovningsringar. Egna sil-
verarbeten. Graving. Reparationer

E. Selldahl & Co
AGENTURAFFÄR
Gällivare. Tel. 1 62

GÄLLIVARE

J. F. SJÖSTRÖMS Snickerifabrik
Levererar de bästa snickerier såsom:
Fönster, Dörrar, Trappor, Moderna
Köks- och Affärsinredningar, Möb-
ler m. m. Vålgjort arbete garanteras.
Tel. 177 GÄLLIVARE Tel. 177

HILDING FORSBERGS
FRUKT- & KONFEKTYRAFFÄR
REKOMMENDERAS
Order till landsorten expedieras snabbt
och omsorgsfullt. Tel. Gällivare 173

Fru Nanna Hedlund-Ohlanders
DAMFRISERING
— Rekommenderas —
Modern apparatur och modern hårvård.
Tel. 401 GÄLLIVARE

BIRGER
BLOMGRENS LAST
BILSTATION
Tel. 280 GÄLLIVARE

Firma Nils Axelsson
REKOMMENDERAS
Lappmarksvaror i parti och minut
Telefon 17

BERTIL ÄHLIN
Ur-, Optik- & Guldsmedsaffär
Gällivare—Malmberget
ETERNA, ZENITH, OMEGA, VIKING
Postorder expedieras noggrant

GÄVLE

SKÄNELAGRET
S. Norrlands Trädgårdscentral
Förening u. p. a.
S. Centralgat. 6 Gävle Tel. 207, 787, 31 97
Frukt- & Trädgårdsalster i parti

BUSS-CAFÉET
(FULLSTÄNDIG KAFÉÖREELSE)
Gävle Tel. 65 73
OBS! Även till avhämtning och
utskickning.

LANTMÄNNENS TRYCKERI
VESTLUND & CO.
N. Kungsgat. 31 - GÄVLE - Tel. 30 83
Specialitet: Tidningar och Tidskrifter

J. HEDMANS
LITOGRAFISKA TRYCKERI
Efr. LISA KRUSE
Spec.: Reklam-, Emballagetryck m. m.
Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 28 92

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

M A J 1943

Utkommer en
gång i månaden
6:te årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 15 44 20

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

STOCKHOLMSKONFERENSEN

Frågan om arbetsberedning och yrkesutbildning eller omskolning av partiellt arbetsföra har kommit alltmånga i förgrunden, och intresset för densamma torde aldrig ha varit större än nu. Detta visade icke minst den uppmärksammade konferens, som Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra nyligen anordnade i huvudstaden och till vilken infunnit sig representanter för såväl ett stort antal sociala myndigheter och institutioner som de parter vilka näst de partiellt arbetsföra själva närmast beröras av frågan, nämligen Arbetsgivareförbundet och L. O.

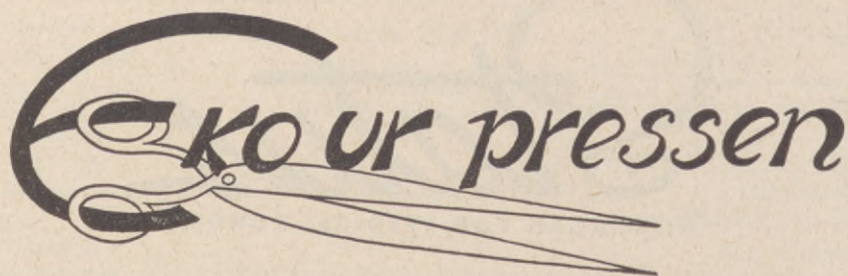
Otvivelaktigt har denna konferens också verkat stimulerande på intresset för de partiellt arbetsföras problem, aktualiserat densamma, väckt nytt liv i diskussionen om denna viktiga fråga. Dagspressen och radion ägnade konferensen stor uppmärksamhet, och detta betyder mycket. D. N. framhåller att konferensen kom till stånd vid en för dess syfte särskilt gynnsam tidpunkt inte minst därför att de partiellt arbetsföras problem, som hittills huvudsakligen betraktats som ett socialt problem, på grund av knappheten på arbetskraft under kriget nu även blivit ett ekonomiskt problem. Detta framhöll också professor Wahlund i sitt inledningsanförande och det är främst ur denna synpunkt man måste gripa sig an frågan. En radikal lösning av densamma måste betraktas som nödvändig icke minst av nationalekonomiska skäl och av beredskapsskäl. Vi måste göra klart för oss att vi inte ha råd att undvara den partiella arbetskraften, att den behövs och att vi genom att bereda den tillträde till arbetsmarknaden inte endast tillgodoser de partiellt arbetsföras intressen utan framförallt samhällets. Först då denna övertygelse helt slagit igenom äro vi på god väg att lösa problemet.

Flera talare vid Stockholmskonferensen uttryckte sin tillfredsställelse över att konferensen kommit till

stånd. Landsorganisationens ordförande, Aug. Lindberg, påpekade, att konferensen var nyttig därför att man härigenom fått tillfälle att diskutera ett problem — de partiellt arbetsföras — varom man i allmänhet vetat ganska litet. Detta påpekande, att de partiellt arbetsföras problem — som dock berör 190,000 svenska medborgare enbart bland de blinda, döva, lungsjuka och vanföra, andra kategorier partiellt arbetsföra undantagna — i allmänhet är ganska litet känt, är anmärkningsvärt särskilt då det göres av ordföranden i en organisation, som omspannar över 1 mill. medlemmar, 1/6 av landets befolkning. Men det är också ett alldeles riktigt påpekande. Redan uttrycket "partiellt arbetsföra" är ju relativt nytt i den offentliga diskussionen och har väl tidigare huvudsakligen använts i socialvårdskretsar. Ja, t. o. m. vissa socialvårdande institutioner som t. ex. en del fattigvårdsstyrelser på landsbygden torde ha stått och stå fortfarande främmande för detta begrepp och för vikten av att de partiellt arbetsföras problem lösas. Delvis beror det kanske på okunnighet, delvis på bristande intresse. Att den stora allmänheten under sådana förhållanden är föga inriktad i vad frågan gäller är därför ganska förklarligt. Det behövs mycken och intensiv upplysningsverksamhet och propaganda innan den allmänna opinionen vunnits för en positiv inställning till de partiellt arbetsföras problem.

En konferens sådan som Stockholmskonferensen hade därför en stor uppgift att fylla i opinionsbildande syfte. Säkert är också att resultatet av densamma måste betraktas som mycket gott inte blott därför att olika parter och socialt intresserade härigenom fingo tillfälle att dryfta de partiellt arbetsföras problem utan även därför att konferensen blev omtalad och uppmärksammas.

Man vill slutligen också hoppas att Stockholmskonferensen uppmärksammas av vår socialminister, vil-

Den av Samarbetskommittén anordnade Stockholmskonferensen

har blivit föremål för livlig uppmärksamhet i pressen. Dagens Nyheter skriver:

De partiellt arbetsföras problem har hittills huvudsakligen betraktats som ett socialt problem, men knappheten på arbetskraft har under kriget även gjort det till ett ekonomiskt. När den fullgoda arbetskraften inte försårs är det naturligt att blicken dras till de reserver som finns. Den konferens som hölls i Stockholm häromdagen på inbjudan av samarbetskommittén för partiellt arbetsföra kom därför till stånd vid en för dess syfte särskilt gynnsam tidpunkt. Den svenska socialpolitiken har när det gäller dessa befolkningsgrupper hittills varit koncentrerad till understödslinjen, medan omskolning och arbetsanskaffning är saker som ägnas mindre uppmärksamhet. Eftersom det beräknas att omkring 190,000 personer i Sverige för närvarande lider av blindhet, dövhet, lungtuberkulos eller vanförhet, skulle anordningar som gjorde det möjligt att bättre än nu utnyttja den arbetskraft som dessa har i behåll inte vara siffermässigt betydelselösa, samtidigt som man härigenom skulle nå det sociala syftet att, som inledningstalaren vid konferensen i veckan sade, "hjälpa olyckliga människor till den livstillfredsställelse som blott arbetet skänker".

Vad som gör tiden särskilt lämplig att genom organisatoriska åtgärder finna en lösning efter arbetslinjen är att den nya karaktär av ekonomiskt och inte bara socialt problem som frågan om de partiellt arbetsföra nu har fått inte är bara övergående. Befolkningsutvecklingen går raskt i den riktningen att ett allt mindre antal arbetsföra får sörja för ett allt större antal åldringar och andra arbetsoföra. Kan man under trycket av de aktuella svårigheterna finna en praktisk utväg att koppla in även den sekunda arbetskraften i produktionslivet, har man därför åstadkommit någonting som inte bara socialt blir av betydande värde.

Utomlands, där krigsproduktionens behov givit motsvarande frågor aktualitet, har särskilt behovet av fortlöpande kontakt med arbetsgivar- och arbetarorganisationerna understrukits. Det vittnades också vid Stockholmskonferensen nyss från både arbetsgivar- och arbetarhåll att man med positivt intresse uppmärksammar dessa spörsmål. Kan den förestående statliga utredning som socialministern fått uppdrag att sätta i gång leda till att näringslivets egna mobiliseras för saken i större utsträckning än hittills, skulle mycket vara vunnet. Bland

ken som bekant i november förra året fick regeringen uppdrag att tillsätta en kommitté, som skall utreda frågan om de partiellt arbetsföras yrkesutbildning och inpassning i produktionen.

På denna kommitté vänta vi nämligen fortfarande!

J. S—n.

socialvårdens män och kvinnor är man inte heller främmande för tanken att det utöver en tillfällig utredning kan komma att visa sig riktigt att skapa ett mera permanent organ som skulle kunna arbeta med inordningen av den på olika sätt handikappade arbetskraften i produktionslivet.

Vårt land har skyldigheter mot de medborgare, som drabbats av invalidiserande sjukdomar, framhåller Soc.-Dem.:

Men dessa skyldigheter inskränka sig inte till att utdela ett understöd — detta må vara fattigvård, invalidersättning eller folkpension. Varje sund människa känner sig som en fullvärdig medlem i samhället, först om hon får tillfälle att göra rätt för sig i mån av förmåga. Endast genom att få tillfälle till arbete ges den handikappade en människovärdig tillvaro.

Lyckligtvis svarar ett samhällsligt behov emot detta de partiellt arbetsföras arbetsbehov. Vårt näringsliv kommer nämligen utan tvivel att så småningom ställas inför ganska besvärliga rekryteringsproblem på grund av en krympning av de produktiva elementen.

Detta betyder, att om vi inte vilja sänka vår levnadsstandard, måste vi skaffa utjämning genom bättre utnyttjande av vårt eget folkmaterial. De partiellt arbetsföra utgöra en arbetskraftsreserv, som mycket litet utnyttjats.

Det vore emellertid en chimär att tro, att hela frågan kommer att lösas av sig självt. De partiellt arbetsföras inpassning i produktivt arbete är ett socialt organisationsproblem av mycket komplicerad natur. Det är därför synnerligen behövt med den utredning i ämnet som planeras.

Det är också behövt, att denna utredning — som planerats sedan i november — även snarast kommer tillstånd, skulle vi vilja tillägga. Utredningskommittén är ännu inte ens tillsatt!

Tidningen "Östra Småland" skriver om de partiellt arbetsföra:

Vad de begära av samhället är hjälp till självhjälp. De partiellt arbetsföra bör hjälpas att komma in i samhällsmaskineriet igen. Det går mycket lätt att under en sjukdom komma utanför samhället, men att åter komma in i samhällsmaskineriet, sedan arbetsförmågan nedsatts av en längre tids sjukdom, är ingen lätt sak. Detta gäller inte minst de lungsjuka. Bacillskräcken florerar hejdlöst och den lungsjuke känner det plägsamt att bli betraktad som en för folkhälsan farlig individ. Denna misstänksamhet från medmänniskor bidrager inte till att hos den sjuke ingjuta livslust och påskyndar inte heller tillfrisknandet. En arbetsgivare vill som bekant endast ha extra prima arbetskraft och den partiellt arbetsföre har inga stora chanser att kunna hävda sig i konkurrensen.

Bacillskräcken är en vidskepelse som måste bekämpas med alla medel. Den betyder inte blott ett psykiskt lidande för den lungsjuke, den hindrar honom också i hans strävan att få arbete. Därför tillhör frågan om bacillskräcken det stora frågekomplex, de partiellt arbetsföras problem utgör.

Understöd åt partiellt arbetsföra dålig affär för samhället

Landshövding Bernhard Eriksson

Sociala myndigheter, arbetsgivare o. arbetare överlägga med de partiellt arbetsföra om deras problem

Uppmärksammas konferens i Stockholm.

Professor Sten Wahlund

En märklig konferens — den första i sitt slag — varvid de partiellt arbetsföres omskolnings- och arbetsproblem dryftades — hölls den 23 mars i Byggnadsföreningens lokal i Stockholm. Konferensen var anordnad av Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra, vilken som bekant består av representanter för de blindas, de dövas, de lungsjukas och de vanföras riksorganisationer, och som ordförande fungerade landshövding Bernhard Eriksson. Bland de c:a 150 deltagarna märktes representanter för Medicinalstyrelsen, Nationalföreningen mot tuberkulos, Socialstyrelsen, Pensionsstyrelsen, Riksförsäkringsanstalten, Arbetsmarknadskommissionen, Arbetsförmedlingarna, Arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Centralsjukkasorna m. fl. samt läkare, riksdagsmän, socialvårds- och fackföreningsmän.

Konferensen öppnades av landshövding Eriksson, som erinrade om att det är svårt för de partiellt arbetsföra att hävda sig på arbetsmarknaden. Detta är så mycket mer beklagligt som arbetet ju inte bara ger den nödortföga bärningen, kläder och mat och husrum, utan också stimulans. Vi måste känna med oss lite var, att vi är nyttiga medlemmar i samhället, annars vantrivs vi. Vi vill alla fullfölja en produktion, som kan ge oss vår försörjning. Det gäller nu att undersöka vilka svårigheter, som möter när det gäller att få in de partiellt arbetsföra i produktionen, och på vad sätt dessa skall kunna övervinnas.

Ty det är inte bara avoghet från arbetsgivarehåll som kan vara hindret; svårigheterna kan också vara av teknisk natur. Det är dessa problem som skulle dryftas vid denna konferens.

"Vi böra nu vara färdiga med de teoretiska resonemangen..."

Förste inledare var professor Sten Wahlund, som bl. a. framhöll, att de partiellt arbetsföres problem i lika hög grad är ett nutidsproblem som ett framtidsproblem. Det är också ett krigsproblem ur den synpunkten, att om vi skulle komma i krig, skulle de partiellt arbetsföres arbetskraft bli mycket önskvärd.

Partiellt arbetsföra är den, som ej kan få arbete enligt gängse lön i det fack han söker. Men genom yrkesorientering och dy-

likt kan han om lämpligt arbete anvisas bidra till sin försörjning.

Det är just detta som är så viktigt: Den partiellt arbetsföre skall ej avspisas med ett symtombotande understöd utan här gäller det åtgärder för att skaffa honom arbete. Nu är intresset stort för de part. arbetsföra. Motiveringen bör åtminstone vara den social-etiska. Dock dominerar den social-ekonomiska motiveringen. Blir det lågkonjunktur kan man vara ganska övertygad om, att intresset för partiell arbetskraft kommer att försvinna. Det kommer att sägas: "Nu går hundra procentig arbetskraft arbetslös. Skall vi då bekymra oss för de partiellt arbetsföra". Då glömmar man, att det här gäller att göra den partiella arbetskraften kapabel till att arbeta. Och dessa indirekta åtgärder bör väl göras under en lågkonjunktur för att de partiellt arbetsföra, när högkonjunkturer kommer, skall sugas upp i produktionen.

Nu böra vi rimligen vara färdiga med de teoretiska resonemangen och gå till en praktisk lösning av de partiellt arbetsföres sysselsättningsproblem.

Smittorädslan måste elimineras.

Tal. redogjorde i fortsättningen för hur arbetsberedning bör ordnas för blinda, döva, vanföra och lungsjuka. För de lungsjuka är bl. a. smittofaran ett hinder, när det gäller deras placering i arbetsmarknaden. Man bör emellertid skilja mellan smittofara och smittorädsla. Smittorädslan måste elimineras. Man får ej överdriva den. Genom upplysning bör opinionen bland arbetsgivarna påverkas.

Det är verkligen mycket svårt för t. b. c.-patienterna. Det värsta är, att de måste byta arbete oftast, när de kommer ut från sanatoriet; de måste ha lättare arbete. De blir kanske arbetslösa, de kommer till fattigvården. Andra är energiska, skall ut i livet. De döljer kanske sin sjukdom, kommer på tungt arbete. Följden blir att de ej står ut. De blir åter arbetslösa, blir sjuka igen och kommer åter in på sanatorium.

Det blir alltså nya sjukdomskostnader. Det är rätt märkligt, att när vi skall ut på en enkel turistresa, då finns det resebyråer, som hjälper oss till rätta. Men när den sjuka kommer ut från sin sjukhusvistelse och skall fortsätta sin livsresa, då

finns det sällan någon resebyrå till hans hjälp. Staten måste återställa dessa sjuka till arbete. Mycket mera vore här att säga.

En arbetsberedningsverksamhet måste vara individualiserad, och man måste noga kunna fastställa arbetshindren samt ha kännedom om arbetsmarknaden. Så har vi läkarvården, yrkesorientering, kontakten med arbetsgivarna o. s. v. Många arbetsgivare ställer sig välvilliga, en del avvaktande, ytterst få avslående. Det är en fördel för alla, att denna verksamhet bedrivs. Arbetsberedningen hade 350 fall förra året som fick arbete. Det är ju inte så förfärligt mycket men i alla fall. Dessa 350 hade förut haft understöd för 53,000 kr. — En socialvård som går med förtjänst! Det blir det faktiskt.

Samarbete mellan det allmänna och arbetsgivare och arbetare nödvändigt.

Den sociala frågan är den viktigaste. De partiellt arbetsföra skall få ny livsglädje, som också landshövdingen nyss påpekade. Jag tycker denna verksamhet skulle mötas med förståelse från alla håll. Både från arbetsgivare och arbetare. Och hur ställer sig arbetarrörelsen till frågan? Genomgående positivt. Det har hänt ett par gånger att det sagts: "Naturligtvis blir det en viss konkurrens mellan den fullgoda och den partiella arbetskraften". Detta beror på att man ej tänkt sig in i saken. Både arbetare och tjänstemän skulle kunna innesluta de partiellt arbetsföra inom sin solidaritetskrets. Ty det är dock så, att alla riskerar att bli partiellt arbetsföra. Verksamheten är en slags försäkring, en mycket förmånlig försäkring, ty man behöver ej betala några försäkringspremier.

Ännu en sak vill jag säga: Skall vi komma till något resultat, då måste det vara samarbete mellan representanter för det allmänna eller mellan arbetsgivare och arbetare. Vissa praktiska ting skulle jag vilja ta upp till diskussion. Vad finns det för möjligheter att åstadkomma specialavtal? Jag vet hur svårt det är, visserligen har vi ackordslöner, men så enkel är ej saken — arbetsgivaren måste tänka på att arbetaren är investerat kapital, som det gäller att förränta. Han vill alltså ha effektiv arbetskraft.

Arbetarna vill jag fråga: Vad finns det för möjligheter att placera in partiellt arbetsföra i gruppavtal? Finns det möjligheter att reservera vissa delar av produktionen för vissa grupper av partiellt arbetsföra?

Här krävs samarbete. Kommer ej samarbete till stånd, får vi ej stöd av arbetsmarknadens representanter, är jag rädd att vi ej kan lösa problemet. Men problemet måste lösas, det kan vi ju alla komma överens om!

Dålig affär för samhället att betala understöd till partiellt arbetsföra.

Andre inledare var ordföranden i Samarbetkommittén för Partiellt Arbetsföra, ombudsman Erik Frithiof, som bl. a. framhöll, att bortsett från rent humanitära synpunkter måste det vara en dålig affär för samhället att utbetala understöd åt partiellt arbetsföra i stället för att kräva att vederbörande genom egna arbetsprestationer bidrager till sin försörjning. Dessutom är det under nuvarande förhållanden slöseri med arbetskraft. Man beräknar nämligen att i Sverige f. n. finnes omkring 190,000 personer, som lida av blindhet, dövhet, lungtuberkulos eller vanförhet.

Enligt nu gällande principer fordras på arbetsmarknaden friskintyg för den arbetssökande, och den partiellt arbetsföre får därför oftast veta, att vederbörande arbetsgivare ej har behov av hans tjänster. Detta sammanhänger med gällande avtal på arbetsmarknaden och bestämmelser på försäkringsområ-

det. Något måste emellertid göras för att tillförsäkra de partiellt arbetsföra rätten till arbete. Vid sidan av blind- och dövsturinstituten och vanförestalerna måste en kontinuerlig omskolning och yrkesutbildning av de partiellt arbetsföra komma till stånd. För landets lungsjuka finns t. ex. f. n. inte några andra utbildningsmöjligheter än de, som stå till buds genom Pensionsstyrelsen och vilka äro mycket begränsade.

Beträffande arbetsberedning åt partiellt arbetsföra måste stat och kommun föregå med gott exempel. Man kan knappast begära, att privata arbetsgivare ska gå i bräsch så länge de statliga och kommunala företagen äro stängda för den partiella arbetskraften.

Samarbetkommittén för Partiellt Arbetsföra finner det som en beredskapsåtgärd motiverat att taga dessa problem under behandling, dels därför, att vid krigstillstånd alla produktiva krafter måste utnyttjas på bästa sätt, och dels därför, att samhället har stora skyldigheter gent emot sina krigsinvalider med avseende på inpassningen i ordnat arbete. Skulle vårt land alltså ställas inför uppgifter av denna art, böra vi också vara förberedda på den fronten. Man får inte rygga tillbaka för radikalåtgärder och om så är nödvändigt, lagstiftning i frågan.

Arbetsgivareföreningen: Arbetsgivaren vill ha fullgod arbetskraft.

I den följande debatten förklarade dir. Erik Brodén i Sv. Arbetsgivareföreningen, att när det gäller att nyanställa folk, är det helt naturligt, att arbetsgivaren ser till, att han får fullgod arbetskraft. Kravet på arbetskraftens fullgodhet blir större, åtskilliga sociala förpliktelser ålägges arbetsgivaren med hänsyn till arbetskraften — därför vill han ha så fullgod arbetskraft som möjligt. Därför när en viss arbetslöshet råder, är det helt naturligt att arbetsgivaren tar den fullgoda arbetskraften.

Avtalen mellan arbetsmarknadsparterna försöker bereda möjlighet att lätta förhållandena för de partiellt arbetsföra. Det finns en bestämmelse, som säger att lönevillkoren avser fullgod arbetskraft. I annat fall är avtalets lönesatser ej bindande. I vissa avtal är reduktionen av lönen för den icke fullgoda arbetskraften begränsad till viss procent av den fullgoda arbetskraftens lön. I allmänhet är det sådana fall, där en tidigare anställd efter hand blivit mindre arbetsför på grund av åldersskäl eller dylikt. Där kan man finna det naturligt, att vederbörande får en lägre lön än vad avtalet stadgar. Man är dock från arbetarehåll emot den arbetsgivare, som söker utnyttja denna möjlighet till en lägre betalning. När det gäller nyanställda vill jag säga: Arbetarna skulle betrakta arbetsgivaren med misstroende, om han anställde mindre fullgod arbetskraft mot mindre lön. Ty det skulle verka som arbetsgivaren sökte komma ifrån avtalet. Och jag måste säga, att detta är en sund inställning hos arbetarna. Att på denna väg söka bereda partiellt arbetsföra anställning, torde vara dömt att misslyckas. Det hänger mycket på de personliga relationerna, men att generellt tänka sig en sådan lösning tror jag inte på.

"Lagstiftning ej rätta vägen"

Det har talats om lagstiftning till förmån för de partiellt arbetsföra. Man skulle ha en viss procent partiellt arbetsföra av alla arbetare vid företaget. Jag tror detta är en felaktig väg. Däremot är omskolning o. s. v. nog den riktiga vägen. Speciell arbetsförmedling skulle naturligtvis ändå fortsätta. Det är på den personliga övertygelsens väg, som man skulle kunna förmå arbetsgivare intressera sig för den här saken och nyanställa partiellt arbetsföra. Samma väg skulle man gå för att förmå arbetarna vid olika arbetsplatser att ej betrakta ett dylikt förfarande med misstroende.

Lagstiftningen skulle medföra att de partiellt arbetsföra ej skulle få gynnsamma arbetsförhållanden. De skulle själva få en känsla av att de ej vore så väl sedda. Detta vore ej bra för den arbetsglädje, som det här förut i kväll talats om.

L. O.: "Vi kan ej stå likgiltiga för detta problem"

Landsorganisationens ordförande, herr Aug. Lindberg, ansåg att den konferens, som här kommit till stånd, varit nyttig, därför att man härigenom fått tillfälle diskutera denna

Deltagarna i konferensen.

fråga och därför att vi vet ganska litet om de partiellt arbetsföras problem.

Vi ha inom L. O. haft tillfälle att uttala oss om denna fråga några gånger i samband med remissvar om den partiella arbetskraften och möjligheten att kunna företa åtgärder, som kan inplacera denna i det vanliga livet. Vid alla dessa tillfällen har vi ställt oss positivt till spörsmålet. Och detta är ganska naturligt. Det är klart, att i den mån de partiellt arbetsföra finnas, få vi slå vakt om deras intressen precis på samma sätt, som vi slår vakt om de övrigas intressen. I ett remissvar till ett riksdagsutskott beträffande fredsplaneringen har vi tänkt på den situation som kommer att uppstå, när kriget är slut: Ökad arbetslöshet. Vi har sagt, att vid denna planering arbetslöshetspolitiken också måste tänka på de partiellt arbetsföra, och att de skall få hjälp på något sätt. Vi har också kommit in på samma fråga som prof. Wahlund: En positiv arbetsförmedling. Man skall alltså inte bara på arbetsförmedlingarna förmedla utan också uppsöka arbetsgivarna och försöka få tag i lämpliga platser. — Det är alldeles naturligt att vi — av solidaritetsskäl eller andra skäl — inte kan stå kalla och ligkiltiga inför detta problem.

Vad det gäller avtalsbestämmelserna vill jag säga: I regel är det ju så att i avtalen finns bestämmelser som säger, att de lönetariffer och timlöner som finns där gäller icke för sådana vars arbetsförmåga på grund av ålder, sjukdom eller vanförhet är eller blir nedsatt.

Svårt att få lönen fastställd för partiellt arbetsföra.

Det har gått många timmar vid förhandlingsbordet, som har gällt den partiella arbetskraften. Det var det som direktör Brodén också var inne på, att det ibland har uppstått svårigheter att få lönen fastställd för dessa. Lönen som föreslagits

av arbetsgivarna har ansetts för låg. Tvistigheterna har dock lösts. Jag är inte riktigt klar över huruvida dessa avtalsbestämmelser behöver ytterligare utökas. I viss utsträckning torde de vara tillräckliga. De kan icke betraktas som hinder, för att den icke fullgoda arbetskraften skall komma in i arbetslivet.

När det sedan gäller att dra ut linjerna för hur verksamheten med de partiellt arbetsföra skall gå till, är detta mycket svårt. Det är inte lätt att fastställa att en viss procent av den icke fullgoda arbetskraften skall finnas vid varje arbetsplats. Likaså är det svårt att säga, om man kan överlåta vissa arbetsområden för partiellt arbetsföra. Huruvida man ytterligare kan utveckla detta system låter sig icke sägas här i dag. Det torde väl bli den kommande utredningens uppgift att dra upp linjerna.

I den följande diskussionen förekommo debattinlägg av bl. a. blindvårdskonsulent Montan, assessor Hector, i Ungdomsvårdskommittén, konsulent Ek i de dövstummas förening och herr Hedqvist i De Blindas förening.

Den ur alla synpunkter lyckade konferensen avslutades av landshövding Eriksson, som framförde ett tack till samtliga talare. "En diskussion som denna," sade landshövdingen, "sprider kunskap om problem och för tillsammans olika intressegrupper och detta är särskilt viktigt. Det som glatt mig här i kväll har varit, att det framlyst ett verkligt intresse för frågan och en verklig vilja till att något i fortsättningen skall göras. Detta tycker jag har varit den bästa behållningen av kvällen. Och denna anda och vilja till att göra något har förmärkts hos alla talare här i kväll."

Tuberkulosbekämpare

XVIII.

Överläkare Paul Bergstrand, Kolmårdssanatoriet.
(Teckning för Status av Ernst Åkerblad)

Alla folkskolebarn i Stockholm skärmbildfotograferas. Folkskoledirektionen i Stockholm har begärt 56,000 kr. i anslag för att få alla stadens folkskolebarn tuberkulosundersökta genom skärmbildfotografering. Drätselnämnden har tillstyrkt anslaget. Undersökningen kommer att sättas igång så snart ske kan, sannolikt vid höstterminens början. Skärmbildskameran får då åka runt från skola till skola och på mindre än ett år bör hela elevkåren vara genomfotograferad.

Också de barn som tas om hand av barnavårdsnämnden, samt personalen, skall kontrolleras på samma sätt. Denna gång är det däremot inte fråga om att utsträcka fotograferingen även till läroverksundomen.

Tbc-sjuka sinnesslöa få vårdhem. Ett sjukhem för tuberkulösa sinnesslöa unga pojkar, det första i sitt slag i vårt land, skall inrättas i en villa i Linde socken i Bergslagen, vilken inköpts av direktör Robert Nordh, Hinseberg, Frövi.

Nytt botemedel prövat mot lunginflammation. Vid sidan av sulfonamidbehandlingen har man i Tyskland även börjat tillämpa en annan behandlingsmetod vid lunginflammation. Den nya metoden består i insprutning i blodet av en 15-procentig alkohollösning, blandad med fysiologisk koksaltlösning. Alkoholen strömmar härvid direkt till lungorna. Två till tre timmar efter insprutningen brukar patienten reagera med ett anfall av frossa och hög feber. Dessa symtom försvinna dock snart och ett snabbt tillfrisknande brukar följa. I en vetenskaplig uppsats förklaras att alkohoterapin vid en del speciella former av lunginflammation visat sig ännu gynnsammare än sulfonamidbehandling.

Tuberkulosen hotar Norges alla barn. En norsk prästfru, Dagny Möller, som nyligen kommit till Sverige, berättar att de norska barnens hälsa är långtifrån den bästa. Bristen på fett är särskilt kännbar, och de 25 gram fisklevertran pr dag som tidigare utdelats åt dem har nu sänkts till 3 gram. Sex veckor kan det dröja mellan smörransonernas utdelning. Tuberkulosen hotar.

LEDIGA PLATSER.

Befattningen som bokförare i De Lungsjukas
Riksförbund

och Tidskriften Status har på grund av sjukdomsfall blivit till ansökan ledig. Då vi förmoda, att i Förbundets organisationer finnes medlemmar som äro kompetenta för denna befattning uppmana vi dessa att före den 15 juni till Förbundets expedition, Kocksgatan 15, Stockholm, insända ansökningshandlingar. Till ansökan skall bifogas betygsskrifter, utvisande att sökande är van och kunnig bokförare, samt läkarintyg om vederbörandes hälsotillstånd.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

Sjukvårds- biträden

erhålla omedelbart anställning å Eksjö sanatorium. Lön f. n. kr. 59:36 pr månad (inkl. dyrtidstillägg och efter avdrag för pensionsavgift) jämte fritt vivre. Semester 15 dagar årligen. — Närmare upplysningar lämnas av Husmodern, postadress: Eksjö sanatorium. (tel. Eksjö 37).

Kan tuberkulos smitta genom böcker?

Av chefen för laboratoriet vid Cochinsjukhuset i Paris, d:r Dubois-Verliere

Hälsövärdsexperter ha mycket sysslat med frågan, om akuta febersjukdomar kunna spridas genom böcker och papper eller ej. På epidemisjukhusen desinficerar man alla brev och tidningar, som sändas därifrån.

Man skulle kunna tro, att det förhöll sig på samma sätt, när det gäller tuberkulosen. Boken hålles fri rätt framför ansiktet, och när man hostar, fastna smittofarliga baciller på bladen. Somliga människor väta på fingrarna, när de bläddra i boken, och boken cirkulerar från hand till hand, särskilt när det gäller böcker i ett bibliotek, eller som köpas antikvariskt. Frågan har emellertid aldrig blivit vetenskapligt belyst.

Här i Frankrike har kommittéer för tuberkulosens bekämpande beviljat vårt laboratorium anslag för undersökningar på detta område. Dessa ha utförts i Cochinhospitalets laboratorium under ledning av d:r Ameuille.

Här skall i fortsättningen lämnas en redogörelse för experimenten och de slutsatser, som vi tro oss kunna dra därav. Arbetets karaktär har gjort, att vi måst företa åtskilliga insprutningar på marsvin. Sammanlagt ha vi företagit omkring 150 sådana.

Vi kunna först som sist säga, att alla förhållningsorder angående desinfektionen, när det gäller tuberkulosen, förefalla oss överdrivna.

Vid experimentens början undersökte vi, hur en bok kan bli smittoförande och hur länge den fortsatte att vara det, det vill säga, hur länge bacillerna behålla sig virulenta i boken (virulent = i stånd att grundlägga sjukdom).

För att konstatera detta undersökte vi:

- 1) smitta av baciller, som i experimentellt syfte anbringats på bokbladen,
- 2) smitta av baciller, som tillkommit på normalt sätt, vid hosta, genom att fingrarna fuktats med saliv, eventuell smitta av baciller från böcker, som legat i d:r Ameuilles' avdelning,
- 3) på samma sätt ha vi undersökt böcker från sjukhusbiblioteken, dels på tuberkulosavdelningarna och dels från de allmänna medicinska avdelningarna.

Vid andra experiment undersökte vi, huruvida boken kan överföra smitta under förutsättning att den innehåller farliga, virulenta baciller. Det gällde att se, om man genom att fukta fingret med saliv och gnida på bladet kunde samla så många baciller, så att det räckte till att göra marsvin tuberkulösa.

Till slut undersökte vi verkan av de vanliga profylaktiska förhållningsreglerna och i synnerhet sterilisering av böcker som blivit besmittade med virulenta bacillkulturer. Den metod vi valde för att påvisa bacillernas förekomst var insprutning på marsvin.

I. Endast en bok var smittofarlig — på vilket sätt och hur länge?

1. Baciller, som på experimentell väg anbringats på bokbladen, ha de seg virulans?

För att infektera en bok med baciller använde vi en vanlig spruta (vaporisator), som finns tillgänglig i handeln. Bacillerna blevo först torkade och sedan upplösta i fysiologiskt saltvatten.

Sedan boken blivit impregnerad med baciller, blev den nedlagd i en låda, som förvarades på laboratoriet.

Efter tid, som kunde variera, blevo sidorna i boken avtorkade med fuktig, steril bomull. Den vattenmängd som användes, var ytterst liten: 5 å 6 kbcm., så att man kunde spruta in alltsammans på ett och samma marsvin. I ett fall företogo vi förutom insprutningen av detta vatten, som användes vid avtorkningen, inympning av ett stycke av bokbladet (en kvcm.) under huden på marsvinet. Resultaten av insprutningarna och inympningen blevo alltid desamma.

För att öka experimentens tillförlitlighet lade vi vikt vid följande varierande faktorer:

- a) bacillernas härkomst,
- b) mängden av tillförda baciller,
- c) tiden mellan inpregneringen av boken och insprutningen på marsvinen.

A. Vad angår bacillernas härkomst, så ha vi använt oss både av kulturer och av saliv. Den ena av kulturerna var renodlad ur vätska, som tappats från en av doktor Ameuilles pleurapatienter. Den kalla vi Cochinstammen. Den andra hade vi fått från Pasteurinstitutet (Pasteurstammen). Upphostningarna placerades först i värmeskåp i tjugofyra timmar för att bli flytande och därefter torkade och förtunnade med fysiologiskt saltvatten. Bacillernas olika härkomst har icke på någon punkt inverkat på forskningsresultatet.

B. Vi ha varierat antalet baciller genom att använda lösningar på omkring 0,1 mm. per kbcm. Vad beträffar upphostningarna, ha vi tunnat ut dem med fysiologiskt saltvatten till deras dubbla volym.

En föregående insprutning övertygade oss i varje särskilt fall om att det material vi använde var virulant.

C. Till slut företogo vi insprutningarna av de 5—6 kbcm. vatten efter avtorkningen eller inympningen av ett stycke av bokbladet, verkställda på systematiskt varierande tider i förhållande till inpregnering av boken med smittoämnen. Efter varje förtunning företogs insprutningarna 1, 3 och 5 dagar efter insprutningen, därefter efter 1, 2, 3 och 4 veckor. I vissa fall ha vi tagit prov efter 1 1/2, 2 å 3 månaders förlopp.

Endast en enda gång hände det, att insprutningen medförde döden för marsvinet. Vi måste ofta avliva dem 2 1/2 å 3 månader efter insprutningen. Naturligtvis nöjde vi oss icke med att konstatera mikroskopiska förändringar men undersökte alla körtlar och organ mikroskopiskt i färgfotos.

Dessa försöksmetoder ha satt oss i stånd att fastslå, hur länge tuberkulosbacillerna hålla sig virulenta, och visat, att marsvinen för att bli smittade krävt en viss koncentration av bacilllösningar. Vid en förtunning till 1/10 mg. av Cochinstammen framkallade tre prov, tagna efter 5, 7 och 12 dagar smitta hos marsvinen. Smittan visade de karakteristiska symptomen, och marsvinens körtlar innehöllo tuberkelbaciller. Ytterligare prov företogs efter 19, 47, 64 och 90 dagar. Dessa voro negativa. Allt efter det man avlägsnade sig från inpregneringsdagen, hade marsvinen mindre och mindre mikroskopiska tecken, och de sista positiva djuren hade endast en liten körtel i lymfan, stor som en ärta. När marsvinen reagerade negativt,

överflyttades insprutningarna på andra marsvin, som också reagerade negativt.

I fråga om Pasteurstammen voro de insprutningar, som skedde 3 och 11 dagar efter förtunnningen positiva, medan de följande 15, 23 och 27 dagar efter voro negativa. Försök, som gjordes med båda stammarna, förtunnade till 1/100 mg., voro negativa. Insprutningarna av de förtunnade bacillbemängda upphostningarna voro positiva 1 och 3 dagar. Därefter voro de alltid negativa. Vid en annan rad försök, var endast en enda insprutning, företagen dagen efter förtunnningen, positiv. Efter 3 dagars förlopp voro alla insprutningarna negativa.

Av detta kan man sluta sig till att smittofarans längd är beroende på den mängd baciller boken impregnerats med. Vid försöken med de två bacillstammarna varade smittorisken 11, 12 dagar, vid en förtunning på 1/10 mg. per kbcm. Den var genomgående negativ vid en förtunning på 1/100 mg. Till slut visade sig smittofaran vara mycket kort, nämligen högst 3 dagar, vid förtunning av bacillförande upphostningar.

Under de mest ogynnsamma förhållanden tycks smittofaran icke vara längre än 11, 12 dagar. Detta stämmer med Kirsteins arbeten. Nämda författare hade upplöst baciller i mörker (d. v. s. utestängning av solljus). Solljus dödar som bekant baciller av damm, som uppsamlats på offentliga ställen, gator och kontor. De levde nästan aldrig längre än till 10:de dagen. Dessamma var förhållandet med baciller i böcker eller på kläder. (Zeitschr. f. Hyg. 1905, 50—186). Detta är viktigt att veta, *ty även om man räknar med, att de böcker som cirkulera bland de tuberkulösa kunna bli bemängda med tillräckligt med baciller för att bli smittoförande, så räcker det med att låta dem ligga i en fjorton dagars tid, för att man skall kunna undgå smittorisken.*

2. Möjligheten till smitta av böcker, som infekterats på normalt sätt.

Vid dessa experiment läto vi olika sjuka på avdelningen hosta i boken på ett avstånd av c:a 30 cm. och bad dem själva vända bladen efter att ha fuktat fingrarna med saliv. Vi vände oss till de verkliga bacillbärarna. På morgonen hade vi undersökt deras saliv på laboratoriet och funnit mängder av tuberkulosbaciller. Vi vilja fästa uppmärksamheten vid det faktum, att det icke fanns något spår av upphostningarna på bladen i boken. Vi experimenterade med fem patienter och gjorde smittoförsök på tio marsvin, dels med insprutning och dels genom inympning under huden av den fuktiga vaddtuss, som vi torkat bokbladen med. Vi gjorde försöken under de bästa möjliga betingelser, då vi företogo dem en eller två timmar efter det böckerna blivit utsatta för hosta. Alla tio insprutningarna voro negativa.

Det bevisar alltså, att hosta, om den icke medför upphostningar, icke kan göra en bok smittofarlig.

Vi ville också konstatera, om det förhöll sig på samma sätt, när det hela icke var lagt på experiment. Vi läto därför ett nummer av Illustration bli liggande i två månader på en sjukal för tuberkulösa. Exemplaret var då mycket använt och nedsmutsat. Men trots detta visade sig insprutningen av tvättvattnet ge negativa resultat på sex marsvin. Det är sällan en bok blir utsatt för en så stark påfrestning, som detta tidnings-exemplar blev. *Man kan alltså antaga, att i det dagliga livet kunna böckerna knappast vara smittokällor.*

Tack vare älskvärt tillmötesgående från biblioteket på Pitisjukhuset,ingo vi tillgång till begagnade böcker. En del voro avsedda för tuberkulosavdelningen, en del för medicinska avdelningen.

I boksamlingen för tuberkulösa patienter samlade vi en del mycket slitna och använda band. En del av dem betraktades t. o. m. som obrukbara av bibliotekarien. Bland dem var det några, som nyss varit utlånade, andra hade icke varit i bruk på någon tid. Atta av dem hade blivit återlämnade för mindre än femton dagar sedan, fyra för fem dagar sedan, två för en vecka sedan och två för fjorton dagar sedan. De kunde alltså innehålla virulenta baciller. Sjutton av böckerna hade stått i hyllorna, tjugotre, tjugonio, trettiosju, trettioåtta, femtiossex och sextiotvå dagar, somliga t. o. m. sex å åtta månader.

Vi tvättade av 50 sidor med en fuktig steril bomullstuss. Naturligtvis använde vi då en större mängd vatten än vid de andra försöken, varför vi måste centrifugera och spruta in bottensatsen (centrifugatet).

De fem marsvin, som användes och som avlivades 2 1/2 till 3 månader efteråt, visade intet tecken på tuberkulös sjukdom. Av detta kunna vi sluta att böcker, som endast cirkulera mellan tuberkulösa som äro inlagda på sjukhus, d. v. s. som äro allvarligt angripna och ha baciller i upphostningarna, icke kunde smitta marsvinen med tuberkulos. Resultaten stämma med våra slutledningar i föregående stycke.

II. Om det finns farliga baciller i böckerna, hur kunna de då föras vidare?

En undersökning av tuberkulossmitta genom böcker kan icke inskränka sig till att konstatera, om böcker, som bli tvättade i experimentellt syfte, d. v. s. under helt andra förhållanden än i verkligheten, kunna smitta laboratoriets försöksdjur. För att fullständiga undersökningen måste man försöka klargöra, hur en smittofarlig bok vid ett givet tillfälle kan infektera den som läser den. Detta kan givetvis ej ske på annat sätt än genom beröring av boken. Under läsningen vila händerna på boken, fingrarna gnida mot sidorna och vända dem genom att ta på samma ställe, där tuberkulös tagit. Vad beträffar möjligheten att få med sig baciller på det sättet, är det tillräckligt att påpeka den avskyvärda vana somliga ha att spotta på fingrarna när de vända bladen.

Vi undersökte alltså, om man kunde få med sig baciller genom en lätt gnidning med fingrarna, fuktade med saliv eller icke, i en bok, som för ändamålet gjorts smittofarlig.

Liksom vid våra tidigare försök infekterade vi boken genom att fukta den med slammet av baciller, innehållande 1/10 mg. baciller per kbcm. Vi togo prov efter 1 eller 2 dygn, alltså vid den tid, då vi voro säkra på att bacillerna ännu voro virulenta. Vi fastslogo f. ö. vid en insprutning, att boken var smittofarlig. Vi togo proven med handen efter att ha dragit på oss en steril gummihandske, och vi uppdelade försöken i två grupper.

I första gruppen voro handskens fingrar torra, i den andra gruppen hade vi på förhand fuktat dem med saliv som ju ofta göres.

Sedan vi fört fingrarna över sidorna, blevo de dels tvättade i några kbcm. med sterilt vatten, som sedan blev insprutat, dels blev ett stycke av handskens inympad på marsvinen. Dessa ympningar tålde djuren bra.

Efter att ha berört sidorna med ett torrt finger togo vi fem prov, och för vart och ett av dem gjorde vi en insprutning och en inympning. Resultaten av inympningarna och insprutningarna blevo ensartade. En av de fem inympningarna var negativ, en insprutning (från samma finger) var också negativ. Man kan alltså utgå ifrån, att genom att föra fingrarna över sidorna av en bok, som på förhand gjorts smittofarlig, kan man samla upp tillräckligt med tuberkelbaciller för att smitta ett marsvin i 4 å 5 fall.

(Forts. på sid. 12.)

från FÖRBUNDSARBETET

MEDELPADS LUNGSJUKAS KONVALESCENTFÖRENING

har haft årsmöte i Folkets Hus i Sundsvall.

Föreningens ordförande, Gottfrid Eriksson, hälsade de närvarande välkomna, varvid han särskilt vände sig till representanterna från Samarbetskommittén, vilka inbjudits till mötet.

Till ordförande för mötet valdes Ivar Eriksson, Svartvik. Styrelse- och revisionsberättelserna godkändes och full ansvarsfrihet beviljades den avgående styrelsen och kassören.

Föreningens medlemsantal är nu 292.

Till ombud vid Förbundsmötet i Stockholm valdes Fredrik Ångman, vilken skall representera såväl konvalescentföreningen som P. U. F. å sanatoriet i Sundsvall.

Till ordförande för 2 år valdes Knut Öqvist efter Gottfrid Eriksson, som undanbett sig återval. Från föregående år kvarstå Karl Pettersson, Sundsvall, Elsa Eriksson, Sundsvall och Berta Melin, Granbo, Sundsvall. Tage Ahlin och sekreteraren Arthur Sandström samt Gottfrid Eriksson, återvaldes i styrelsen.

Revisorer blev Ivar Eriksson, Svartvik och Konrad Viklund, Sundsvall.

Julinsamlingskommittén rapporterade att kr. 1,231:25 influtit, vilket belopp utdelats till medlemmarna. "Stickkortinsamlingen" har inbringat kr. 382:30.

Efter förhandlingarna vidtog en stunds samkväm, varvid föreningen bjöd på kaffe med dopp, musik och sång av fröken Juna Lövgren samt dans.

Slutligen avtackade föreningens nya ordförande Knut Öqvist, samtliga och uttalade den förhoppningen att föreningen skulle gå en lyckosam framtid till mötes. Tal tackade för det stora förtroende som visats honom, och den nyvalda styrelsen som skulle göra sitt bästa för föreningen.

Ångman.

Konvalescentföreningar

anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnar Andersson, Strömsberg. Spjutsbygd, kassör Arvid Mattisson, Ekholmsstrand 18, Karlskrona.

BORAS: SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening Ordf. Hugo Flodin, Box 346, Borås. Tel. 150 66.

ESKILSTUNA: ELKÅ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. Manfred Norberg, Drakenskiöldsg. 7 (Tel. 44 67). Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02) Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.

HALLANDS LÄN: Hallands Läns Förening för Lung-Tuberkuloskonvalescenter. Ordf. John Höög, Bäckgatan 29, Varberg, sekr. Ingrid Carlsson, Godhemsgatan 18, Kungsbacka.

HÄLSINBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Trädgårdsgatan 19, Hälsingborg.

HÄRNÖSAND: Ångermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. G. Andersson, Styrmanng. 9, Härnösand, korresp. sekr. Folke Åsell, Storg. 31, Härnösand, tel. 15 42.

HÖGANÄS: De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20. Sekr. Robert Dahlström, Allégatan 20.

JÖNKÖPING: Konvalescentföreningen för Jönköping, Huskvarna med omgivning. Ordf. Gustav Larsson, Åsenvägen 66, Jönköping.

KALMAR: Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Sigfr. Celander, Box 731, Kalmar (Tel. 26 41). Månadsmöten första tisdagen i varje månad i Folkets hus.

KRISTIANSTADS LÄN: De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.

LANDSKRONA: Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad, Expedition Trånggatan 14, hålles öppen månd. 9.30—11 och torsd. 19—20.

LULEÅ: Luleå Konvalescentförening ("Konscento") Ordf. Bertil Backman, Bergnäset, Luleå. Tel. 35 19 (säkrast mellan 18—19). Sekr. Göte Landström, Södra Strandgatan 27/29, Luleå. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 11 jan., därefter varannan söndag.

LUND: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Folke Thörnberg. Exp. L:a Fiskareg. 4 (Tel. 49 90) Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad kl. 6 å Wieselgrens minne.

MALMBERGET: Malmbergets Konvalescentförening. Ordf. Harry Jansson, Tingvallsg. 27, Malmberget, sekr. Asta Wäppling, Engelska 45, Malmberget. Möten hållas t. v. andra fredagen i varje månad. Lokal: Folkets hus C-sal.

MALMÖ: Understödsföreningen för Lungtbc-sjuka i Malmö stad, Almbacksgatan 2 B, Malmö.

MEDELPAD: Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Folkets Hus, exp. 3, Sundsvall. Ordf. Gottfr. Eriksson, sekr. Arthur Sandström. Exp. i Folkets Hus hålles öppen onsd. och lörd. 12—2. (Tel. 26 88).

NORRBOTTENS LÄN: Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Olle Bergström, Box 1, Kalix.

PITEÅ. De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Gerhard Karlsson, Box 723, Piteå, Ivan Eng, Piteå.

SANDVIKEN. Sandvikens Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Karl Andersson, Smedsgatan 4, b. v., Sandviken.

SIGTUNA: Sigtunaortens Konvalescentförening. Ordf. Richard Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.

STOCKHOLM: FLIS (Föreningen för lungsjuka i Stockholm), Kocksg. 15, Sthlm. Ordf. A. Fredin (Tel. 42 03 47) Expeditionen Kocksg. 15 hålles öppen torsdagar kl. 19—21, månd. o. onsd. 13—15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Månadsmöten hållas i H.S.B.-salen, Fleminggat. 41, andra fredagen i varje månad kl. 19.30.

STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER: "Sako" (Förening för sanatoriekonvalescenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Stig Nilsson, Lundag. 7, Huvudsta, sekr. Ingeborg Kähr, Kapellg. 4, Huvudsta. Tel. 27 36 98.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Axel Zetterberg, Gammelvägen 9, Upsala. Sekr. Syster Karin Dansson, Ulleråkers sjukhus, Upsala.

ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening.

Kan tuberkulos smitta... (Forts. fr. sid. 10.)

Då vi återupprepade försöken efter att ha fuktat fingrarna med saliv, fingo vi också positiva resultat. Tyvärr dogo två av de tio marsvinen för tidigt, och hos de åtta, som voro kvar, funno vi icke alltid parallella resultat av inympningar och insprutningar.

Två inympningar av fyra voro negativa och tre inympningar av fyra negativa. Kort sagt, proven voro positiva endast tre gånger av de åtta försök som gjordes. På förhand hade vi räknat med att få flera positiva resultat med ett fuktat finger. När detta icke blev fallet, kunde vi tänka oss, att den fuktiga gummihandsken glider lättare på papperet och därför icke så säkert för med sig baciller. Eller kanske vi tillfälligtvis hade träffat på mindre smittoimpregnerade sidor? Det viktigaste är emellertid, att vi kunde smitta marsvinen med tuberkulos genom den metoden.

Av de två möjligheter, som förefinnas, för att en bok skall överföra tuberkulos smitta, är alltså den första, att man impregnerar boken med baciller, som kunna hålla sig virulanta under längre tid, under normala omständigheter tvivelaktig. Den andra däremot, som består i att man för med sig baciller på fingrarna från en bok, som är smittosam, är säkert möjlig.

III. Sterilisering av böcker med formalinånga.

Som förut har sagts, och när man tar i betraktande, att ingen av de böcker, som cirkulerade bland de tuberkulösa, var i stånd att smitta ett marsvin, föreföll det oss överflödigt att låta sterilisera böckerna. Men då steriliseringen är en procedur, som blir alltmer populär bland allmänheten, ha vi velat klargöra dess inverkan, när det gäller böcker, som med avsikt gjorts smittoförande.

I ett värmeskåp med formalinånga placerade vi alltså en bok, som på experimentell väg impregnerats med tuberkelbaciller på 1/10 mg. baciller per kbcm. 4 dagar efter fuktningen av boken lade vi den i värmeskåpet. Efteråt företogo vi en avtvättning av sidorna liksom vid ett tidigare försök. Det värmeskåp vi använde oss av var icke avsett för desinficering av böcker, varför vi måste lägga in boken hopslagen, medan den i apparater, anpassade för detta speciella ändamål, får ligga uppslagen. Såsom nedan skall visas, är denna förhållningsregel absolut nödvändig, emedan eljest vissa sidor bli oberörda av formalinångan.

Prov av boken togos 5 till 10 dagar efter fuktningen, den skulle alltså vara smittofarlig utan sterilisering) och avtvättningsvattnet från 8 sidor insprutades på 4 marsvin, d. v. s. två sidor per marsvin. De blevo avlivade 2 1/2 till 3 månader efter insprutningarna. 3 voro negativa, och den 4:de visade mikroskopiska tecken på tuberkulos. Vi kunde tydligt påvisa tbc-bacillerna i färgpreparaten av körtlar och organ. Denna positiva insprutning kom från sidorna i bokens mitt, som ej varit öppnade i värmeskåpet, och som formalinångan icke nått. Vi kunna alltså konkludera, att sterilisering med tillhjälp av formalinånga är mycket verkningfull under förutsättning att bladen i boken hållas åtskilda.

Slutsats.

Detta visar, att under normala förhållanden är tuberkulos smitta genom böcker utesluten.

Våra försök visa nämligen, att det kräves stora mängder baciller, för att böckerna skola bli tillräckligt infekterade, så att avtvättningsvattnet kan smitta ett marsvin. Den nödvändiga dosen är 1/10 mg. per kbcm. Det slam, som innehåller 1/100

mg. per kbcm. ger aldrig något resultat. Uppslamningen av bacillhaltiga upphostningar gav positiva resultat.

Om vi jämföra de naturliga betingelserna för smittoöverföring med de resultat, som företagits under speciellt tillrättlagda förhållanden, så finna vi, att smitta genom baciller, komma från en bok på normalt sätt, t. ex. genom hostning, genom beröring med fingrarna, som man har eller icke har fuktat med saliv, eller genom att låta boken ligga i en sjuksal för tuberkulösa, aldrig låter sig konstateras.

Insprutningen med avtvättningsvattnet, taget från sjukhusbibliotekets böcker, vilka enbart cirkulerat bland tuberkulösa, visade sig aldrig positiv.

Liknande försök med böcker från allmänna medicinska avdelningen voro negativa. Den normala smittofaran är lika med noll.

Även en smittofara, som är nådd på experimentell väg, är övergående: baciller i så stor mängd, att de äro smittofarliga, hålla sig icke längre än 11 till 12 dagar.

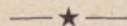
Det finns alltså icke farliga böcker bland dem, som skickas ut.

Fanns det sådana böcker kunde de överföra tuberkulos sjukdom. Det visade sig ju, att beröring av boksidorna med ett torrt finger i 4, 5 fall uppsamlade baciller, med ett fuktigt finger i 3 fall av 8.

En bok, som avsiktligt gjorts smittofarlig, är icke längre smittofarlig, sedan den passerat igenom ett värmeskåp med formalinånga. Detta under den uttryckliga betingelsen att bladen särats. Men när det gäller, gör det samma nytta att låta den ligga i biblioteket i fjorton dagars tid.

Det praktiska resultatet av dessa forskningar är, att det är fullkomligt onödigt med överdrivna förhållningsregler beträffande använda böcker. De äro absolut icke smittofarliga, såvida ej en sjuk skulle spotta direkt på boken, alldeles som han spottar i spottkoppen, och detta är naturligtvis mycket sällsynt. Men måste man räkna med den möjligheten, så är det tillräckligt att genomföra, att återställda biblioteksböcker få vila i tre veckor, innan de sändas ut igen.

Ångning med formalin är en överflödig åtgärd.

Tuberkulosundersökningarna.

1,900 undersökta i Malmö i fjol

Sedan Malmö stad den 1 januari 1942 övertog tuberkulosdispensären ha de tuberkulosundersökningar, som tidigare drivits i rätt blygsamt format kunnat få större omfattning, ehuru man ännu inte kommit så långt som man hoppas nå i en framtid, då den nya lungkliniken blir färdig och transportabel röntgenapparatur står till förfogande. Under fjolåret medhunnos dock en hel del massundersökningar, och inalles blevo på detta sätt 1,900 malmöbor tuberkulosundersökta.

Lärarinnor bli tbc-undersökta.

Göteborgs folkskolläraryrkesförening har nu beslutat sig för en kollektiv tbc-undersökning och därmed komma alla anställda vid Göteborgs folkskolor att undergå dylika undersökningar. Folkskollärarna och småskolläraryrkesföreningarna ha nämligen tidigare bestämt sig för liknande åtgärder.

Tbc-kontroll vid seminarierna.

Tuberkuloskontroll kommer att införas även vid folkskoleseminarierna. Enligt skolöverläkarens föreskrift skola nämligen i vår de avgående seminarieeleverna bli föremål för samma undersökningar som komma att anordnas vid läroverken.

Berömda lungsjuka skalder och författare:

XII.

Robert Louis Stevenson.

Det finns i världslitteraturen ett par böcker, som på ett alldeles särskilt sätt tilltalar gosselynnnet hos läsaren och vilka, som man brukar säga, "är skrivna för pojkar i alla åldrar". Den ena av dessa böcker är Mark Twains "Huckleberry Finns äventyr" och den andra — ja, vilken skulle det vara om inte Louis Stevensons utomordentligt spännande äventyrsskildring, som i svensk översättning bär titeln "Skattkamarön".

Robert Louis Stevenson föddes i Skottland år 1850. Under hela sin uppväxttid var han sjuklig, varför det blev synnerligen oregelbundet med skolgången. Emellertid fullföljde han sina studier vid universitetet i Edinburg, varefter han började först inom advokat- och ingenjörsväsendet för att senare genom journalistiken slå sig på författarens bana. Under tio års tid företog han åtskilliga rätt omfattande resor och hamnade slutligen på ön Samoa i Söderhavet, där han köpte sig en egendom. På denna Söderhavets pärla slutade han också sina dagar.

Den infödda befolkningen kallade honom Tusidala och han betraktades med rätta som en hövding. I motsats till många andra vita män, som under denna tid endast betraktade de infödda som lastdjur, skaffade sig Stevenson många vänner bland öns befolkning och det berättas, att hans underlydande aldrig tröttnade på att under de stilla tropiska kvällarna lyssna till Tusidalas märkliga berättelser.

Till att börja med skrev Stevenson reseskisser, han började som förut är nämnt inom journalistiken, men även en del lyrik är signerad av hans hand. Emellertid gjorde han sig inte särskilt känd genom dessa sina förstlingsverk. Men då han 1893 utgav sin "Treasure island", som på svenska bär titeln "Skattkamarön", blev succén desto större. Hans namn gick ut över all världen och bokens upplagor har sedan dess varit otaliga. Än i dag räknas den som bekant till det förnämsta som är skrivet inom sin genre.

Stevenson odlade nu i en rad verk den romantiska romanen, oftast med motiv från hans skotska hembygd med historisk miljö. Bland hans bästa saker från denna tid räknas "Kidnappad", som utkom tre år efter "Skattkamarön", samt dess fortsättning "Catriona", som befordrades till trycket 1893. Dessutom må nämnas "The master of Ballantrae" och den ofullbordade "Weir of Herminston", vilkens manuskript han aldrig fick fullborda då hans sjukdom tog en så allvarlig vändning, att hans författarbana för alltid stäcktes. Denna sista bok varslade om att bli hans kanske största och förnämsta verk. Motivet till "Weir of Herminston" liksom till "Kidnappad" och dess fortsättning är hämtat från Skottland.

Till Stevensons mer uppmärksammade böcker hör likaledes "The black arrow", på svenska kallad "Den svarta pilen", om jag nu inte minns alltför fel. Den har sitt motiv från Rosornas krig i England och har liksom "Skattkamarön" utgivits i otaliga upplagor runt hela världen.

Som skräckromantiker, en art som under Stevensons tid odlades av en del större författare, har han likaledes utgivit ett

odödligt verk, nämligen den allmänt kända "Dr Jekyll och Mr Hyde". Den utgavs första gången 1886. Författaren torde med denna fantastiska roman ha nått längre än de flesta inom denna motivkrets.

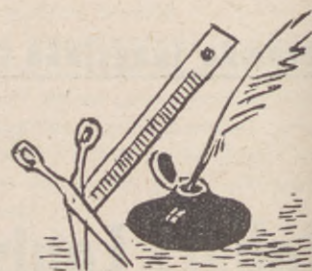
Från tidiga år var Stevenson sjuklig och torde redan i barndomen ha haft lungtuberkulos, den sjukdom som också lade honom i graven. Han uppsökte Söderhavsoarna för att söka lindring, och på Samoa köpte han sig en egendom, Vasilima. Under sina resor skrev han en mängd reseskisser från de olika öarna i Söderhavet, och dessa skrifter utgavs posthumt efter författarens död. En av hans vänner, Sidney Colvin, ombesörjde utgivandet. Den första posthuma boken fick titeln "Vasilima letters", tydligen med tanke på Stevensons egendom. Senare utgavs ytterligare en rad arbeten bland vilka kan nämnas "St Ives" samt "Letters of Stevenson to his family".

Tillsammans med W. E. Henley hade Stevenson även försökt sig på dramatiska arbeten, men han nådde varken inom detta område eller inom lyriken, som han likaledes odlat, samma fulländning som med sin prosa.

Stevensons motiv är för det mesta hämtade från egendommiga trakter och hans diktade gestalter är ofta bisarra till sina karaktärer. Hans diktning hör till det rent romantiska slaget och hans diktvärld är landet Fantasia. Stevensons berättarkonst markerade på sätt och vis romantikens avslutning. Han nådde inom denna art lika högt som de gamla mästarna, Scott och Dumas, och han var en utomordentlig stilist. Enligt den tidens kritiker ansågs detta emellertid även som en svaghet, ty han hade nämligen benägenhet att i allt för hög grad stoffera ut sina verk. Eftervärlden har emellertid

Litteratur

BOKSPALTEN

ALL VÄRLDENS BERÄTTARE. En episk bukett sammanställd av Sigfrid Siwertz. Albert Bonniers Förlag. Att sammanställa ett urval ur världslitteraturen till en antologi, som skall tillfredsställa krav framför allt på högklassig underhållning, är Sigfrid Siwertz den rätte mannen för. Den volym han åstadkommit är också en ogement fängslande läsning, framför allt därigenom att den bjuder på en så rikt skiftande och nyanserad berättarkonst. Siwertz har ju också haft rätt att röra sig i alla epoker och i alla länders litteraturer. Han kan göa språnget från Petronius Arbiters "Kalaset hos Trimalchio" till Somersets Maughams engelska hemmiljö. Han kan från den isländska sagans stormomsusade vidder via Boccaccios Italien förflytta sig till Barbey d'Aurevillys boudoardoftande Paris-våningar. Urvalet tar sikte på det i god mening spännande, det raska och livfulla, ehuru också de stillsamma nyansernas mästare — som Tjechov och Katherine Mansfield — få komma till tals.

För den moderna novellen av amerikanskt snitt — enkanerligen den hemingwayska novellen — har utgivaren där emot inte mycket till övers. Mången skall häri finna en brist hos boken. Men saknaden är kanske överkomlig. Som denna volym nu ter sig har den blivit en synnerligen smakfull läs-

visat, att den uppskattar Stevensons arbeten just sådana som de är, och varje människa med gosselynnne måste fångas av denna utomordentlige äventyrsberättare. Stevenson kunde konsten att glädja och förströ sina läsare, och dessutom tjusade han med den charm, som endast är förunnad de utvalda inom litteraturens värld. Flertalet av hans böcker räknas också självskrivet till klassiken inom den engelska litteraturen.

Den senast utgivna upplagan av Stevensons skrifter är utgiven av Lloyd Osborne så sent som 1923.

Då Robert Louis Stevenson år 1894 på sitt älskade Vasilima för sista gången slöt sina ögon, avslutades ett i flera avseenden märkligt diktarskifte. Han hade under sin levnad hunnit med mer än de flesta människor, hade företagit vidsträckt resor, givit världen en rad oödliga diktverk samt slutligen funnit en fristad på en skön Söderhavssö långt bortom de stora allfarvägarna. Att börja som advokat och ingenjör och sluta som världsberömd författare samt av sina underlydande betraktas som en hövding är inte alla förunnat. Hans liv var en sällsam blandning av verklighet och saga.

En av Stevensons första böcker bar också titeln "Ny tusen och en natt", och sannerligen kunde inte denna titel även sättas över diktarens liv. Hans verk hade också något av de österländska sagornas tjusning över sig. De kommer troligen även att leva lika länge, som den sköna österländska sagokransen.

Emil Hagström.

ning, omväxlande, ständigt intressant: kort sagt ett innehållsrikt äventyr. Till det nöjsamma intrycket bidrar inte minst Siwertz' spirituella förord och kloka och kvicka introduktion till de olika litteraturstyckena. Lysande är framför allt författarens utredning av olika sätt att läsa. Han hävdar här horisontalprincipens överlägsenhet: "Romarna, som trots all sin strävhet utbildade sig till framstående livskonstnärer, slutade med att både äta, läsa och skriva liggande. Den sympatiska och spirituella epikuréen Lin Yutang, författare till den förträffliga boken En kines om Kina, försäkrar att gamla kinesiska romaner alltid lästes i sängen. Vi har alltså mycket erfarna kulturfolks visdom bakom oss, när vi anbefaller horisontalläget. Endast en fakir sitter vid sitt skrivbord och läser ting som dikats till hans nöje och hans befrielse ur vardagsrutinens tvång." I sanning förträffliga regler, inte alls oviktiga då det gäller konsumtion av skönlitteratur.

Charles Morgan: DET TOMMA RUMMET. Albert Bonniers Förlag. Pris 6:50. Översättning av Pehr Henrik Törn-gren. — Översättaren av denna roman presterade för inte länge sen i en litterär tidskrift en skicklig plaidoyer för diktaren Charles Morgan. Det är till slut en fråga om själslig kontakt, om man finner behag i en författare eller inte. Undertecknad får för sin del bekänna att han har svårt att få verklig kontakt med Morgans värld. Mycket hos denne författare förefaller honom didaktiskt och schematiskt på ett okonstnärligt sätt. De psykologiska kriser som i Morgans böcker föra till insikten i kärlekens rätta väsen förefalla honom ofta krystade och konstruerade. Men med dessa reservationer måste likväl erkännas att Morgan aldrig är en helt likgiltig författare. Han har utan tveivel egenart; och han har stil. Det mest suggestiva i den föreliggande lilla romanen — vars handling tilldrar sig i England under detta krig — är återgivandet av en atmosfär: en av kriget orsakad omskakning av människors sinnen har åstadkommit ett förändrat själsligt tryck, och för sådana förändringar har Charles Morgan fint väderkorn. På själva den realistiska fabeln tror man däremot inte helt och odelat. Den pånyttfödelse av människors inre varom Morgan så ofta ordar har han svårt att övertygande gestalta. Men anmeldaren vill härmed inte ha sagt att Morgan ej skulle kunna övertyga andra läsare. Någon likgiltig författare är han verkligen inte. Hans lidelsefullhet, hans filosofiska allvar hindrar honom från att bli hänförd till den stora hopen av moderna romanleverantörer.

Peter de Polnay: DÖDEN OCH MORGONDAGEN. Översättning av Gösta Olzon. Alb. Bonniers förlag. 1943. 11:50. Författaren är till nationaliteten ungrare men har från tidiga år uppfostrats i England. Vad som gör hans skildring "Döden och morgondagen" till ett intressant samtidsdokument är att dess

(Forts.på sid. 22.)

Rudolf Värnlund.

Det tredje barnarövet

Nu är det vår igen. Man kan åter gå ut och sätta sig i solen i Björns trädgård, vilken ligger så inbäddad mellan höga hus och så skyddad mot kalla vindar att den spelar rollen av värmereservoar. Där finnes åtminstone ett dussin träd, ett halvt dussin fyrkantiga, välansade gräsmattor, och några buskhäckar; det gör visserligen intet vilt och storslaget intryck, men det växer i vilket fall icke i blomkrukor, det växer av sig självt under himlen, även om det måste vattnas med slang då och då. Trädgården är ett surrogat för skogen, som man alltid längtar till, men är oduglig att leva i. Uppe i ena hörnet, det soligaste, finns en lekplan där ett fentioatal barn trängs ihop och stimma om dagarna.

Och nu kommer jag ihåg vad som hände mig där förra sommaren.

Då och då kom en kvinna in på lekplatsen. Hon var icke gammal, knappt femtio år, möjligen mindre, men verkade trots detta en fullkomlig kuriositet, vilket delvis kom sig av hennes gammalmodiga klädsel, långa kjolar, kappa med insvängd midja och uppstående veckning vid axlarna samt en liten besynnerlig hatt, som jag tror att icke ens en kvinna numera skulle kunnat ge något namn eller beskriva. Men mest orsakades det ålderdomliga intrycket av hennes ansikte, som var torrt och ansträngt spänt, av hennes ögon, vilka hade en jäktad, skrämmande gumblick, och hennes tantaktiga nervösa sätt att röra sig. Hon stannade alltid vid ingången till lekplatsen och såg sig ivrigt och brådskande omkring; det verkade som sökte hon något särskilt barn i den stojande massan, men som hade hon samtidigt mycket kort tid på sig. Så gick hon runt ett tag. De långa kjolarna svajade kring benen och gav henne en fantastiskt osäker, irrande skugga, huvudet med den egendomliga hatten vändes än hit än dit som på en fågels skygga, spanande sätt. Rätt vad det var stannade hon ett ögonblick hos en grupp rephoppande flickor, tog repet ifrån en av dem och visade hur man skulle bära sig åt för att utföra barngymnastiken verkligt ledigt och mjukt; ögonblicket efteråt störtade hon iväg till en annan grupp, där hon började öva barnen i att "hoppa hage", och efter ännu en halv minut satt hon på huk och gjorde sandbullar åt ett litet förvånat pyre som utstötte häpna och överraskande ljud. Hon tycktes gärna vilja vara med överallt och ingripa i allt, men hade icke ro att stanna någonstans. Jag fick en förnimmelse av att hon betedde sig som en uthungrad människa, vilken oväntat befinner sig framför ett bord, dukat med alltför många rätter så att hon i iver icke vet var hon skall begynna. Någon halv minut eller så satte hon sig sedan på en bänk i lekplatsens utkant, lät armarna hänga slappa och vände ansiktet mot solen, som hade hon föresatt sig att riktigt

vila och drömma. Men snart nog var hon på benen igen. Hon rusade virrigt av och an en stund och försvann slutligen.

En gång satt en gammal man från Danviken eller Rosenlund bredvid mig på bänken. Han vilade bakåtlutad och lät solen värma igenom sina slutna ögonlock. Men ibland tittade han ut över planen. Och när han då såg så många barn i färgrika, brokiga kläder, sitta och ligga, hoppa och springa omkring framför sig, spann han belåtet och sökte någon att tala till. Han fann mig, snusade och sade:

"Det ger en aldeles särskild ro, att se många barn leka, tycker ni inte det? He?"

Han var säkert en gammal man, som sett egna barn växa upp och gå ut i livet, och nu vid anblicken av ännu en hop till fann att livets bestånd fortfarande var tryggat.

Men jag såg den besynnerliga kvinnan långt borta på planen och gemälde:

"Har ni sett den där damen i de gammalmodiga kläderna, som brukar komma hit ibland?"

"Ja", svarade han och tycktes bli illa berörd. "Jag känner henne en smula."

"Hon tycks inte finna nån ro ens bland aldrig så många barn."

"Nej", mumlade han, men nu liksom för sig själv, "ett fruntimmer, som aldrig själv haft barn, kan inte få nån ro vid den åldern."

Eftersom han icke visade lust att fortsätta samtalet sade jag ingenting mera. Men det föreföll mig som måste han haft rätt i sin karakteristik av den nervösa kvinnan.

En middag, tre dagar senare, då det åter var soligt, dråsade hon själv ner på bänken bredvid mig. Först försökte hon, liksom med en viljeansträngning försjunka i vila, men redan efter några sekunder voro hennes nerver spända igen; hon satt oroligt, som om bräderna under henne brunno, hon satt som om hon vilket ögonblick som helst måste rusa upp och ila till ett viktigt möte. Jag lade märke till att hennes kläder, trots det löjliga, ålderdomliga snittet, voro av dyrbart tyg, och att hen-

Hon gick med skyndsamhet mot trädgårdens utgång.

nes händer voro välvårdade och prydda med några kostbara antika ringar, däribland en förlovningsring. Plötsligt vände hon sig mot mig och utstötte jäktat liksom i ett häftigt behov av att meddela sig med någon:

"Är det inte förskräckligt, säg, med de där barnarövarna?"

"Med vilka?" frågade jag överraskad och menlös.

"Med barnarövarna! Hör ni inte? Barnarövarna!"

Hon halvskrek otåligt och gav mig en vass blick, som var full av misstänksamhet, emedan jag ingenting visste om det, som tydligen uppfyllde hennes fantasi helt. Hon trodde jag låtsades okunnigheten, vände sig från mig och satt en stund med huvudet i en spanande och lyssnande ställning riktat mot planen. Jag fick en förnimmelse av att till och med den skrikigaste och mest upphetsade ungen på lekplatsen måste vara lugnet och ron personifierat i jämförelse med denna halvgamla kvinna, vars inre tydligen skälvde av otillfredsställdhet, av längtan och smärta. Men för andra gången greps hon av sitt våldsamma behov att tala med någon, och sade emfatiskt, nästan utan att se på mig:

"Det är nån som rövar bort barn i parkerna! Vet ni inte det? Det har stått i tidningarna! I förrgår var han i Humlegården, för en vecka sen på Adolf Fredriks torg —".

"Han, var det en man alltså?"

Hon hörde mig icke. Hon fortsatte, stötigt, hackigt, som en människa, vars hjärta är överfullt av helig vrede:

"Är det inte fasanfullt? Tänk bara: att kunna röva bort ett barn, att kunna slita ett litet oskyldigt barn från dess mor! Det måste vara ett odjur! Vem vet vad han gör med de små oskyldiga lammen! Vem vet, vem vet. Har man inte hört talas om de hemskaste saker? Förr i tiden fanns det trollkarlar, som trodde att de kunde förhäxa sina fiender, om de hade en vätska av små barns hjärtan! Och nu! Vem vet —"

Hon hejdade sig ett ögonblick och drog efter andan, men tillade därpå i uppsliten, viskande ton:

"Tänk, att kunna slita ett litet oskyldigt barn från dess mor! Även mig har man berövat mitt barn, även mig har man plundrat!"

"Vad säger ni", frågade jag, ut stånd att kväva intresset, "har man rövat ett barn från er också?"

I stället för att svara störtade hon plötsligt upp och rusade, ängsligt flaxande som en höna, några meter ut på planen, där hon stannade hos en liten pojke i eldröd kolt. Hon hukade sig ner, kramade honom lidelsefullt, kysste honom upprepade gånger och snöt honom slutligen med en stor, brokig näsduk. Sedan kom hon tillbaka, medan pojken tittade, som jag tyckte lite lojt förvånad, efter henne. Hon slog sig ner på bänken igen, men var nu alldeles förändrad. Hennes ögon strålade så att hela ansiktet syntes upplyst, och tycktes mjukare och mildare, medan rörelserna däremot blivit bestämda, nästan tvärsäkra; det var som hade hon äntligen funnit en mening med sin lidelse och sina önsknningar. Och med en nästan komisk stolthet i sätt och tonfall frågade hon abrupt:

"Det är en rar pys, inte sant, är han inte som ett litet underverk?"

"Jodå —"

Hon såg hänryckt på pojken.

"Han heter Edgar! Jag vet inte vad jag skulle ta mig till utan honom!"

"Vad säger ni", utbrast jag häpen, "är det er pojke?"

"Han är det dyrbaraste jag äger! Om nån rövade bort honom skulle jag inte kunna leva!"

"Men här finns nog ingen som vill röva bort honom", försökte jag lugnande.

Men tanken hade redan fått henne i sitt våld och eggade åter upp den förra oron.

"Vem vet", mumlade hon, "vem vet, det finns så många onda människor! Tänk, att kunna slita ett oskyldigt barn från dess mor".

Hon kastade irrande, ängsliga fågelblickar omkring sig och granskade som jag tyckte, varenda människa i närheten med snabb, men intensiv misstänksamhet; det var som ansträngde hon sig att se tvärs igenom mödrarna och barnjungfrurna, och de få männen, som sutto på bänkarna runt platsen. Rätt som det var gav hon även mig en genomborrande blick. Jag tyckte att redan den var både anklagande och dom. Jag ämnade säga någonting skämtsamt till försvar för att jag satt där i barnens närhet. Men i samma sekund reste hon sig.

Det var som hade hon gripits av en häftig ångest och en överväldigande drift att genast rädda sitt barn undan från ett farligt grannskap. Hon tog några snabba steg utåt planen, lyfte upp den lille pojken i eldröda kolt, tryckte honom lidelsefullt intill sig och gick sedan med skyndsamhet mot trädgårdens norra utgång. Alltsammans skedde så snabbt, att jag i min överraskning icke hann tänka, förrän kvinnan redan nått planket mot gatan. Då mindes jag med ens vad den gamle mannen sagt några dagar tidigare: "Nej, ett fruntimmer, som aldrig själv haft barn —" Jag reste mig instinktivt, gripen av en svag oro.

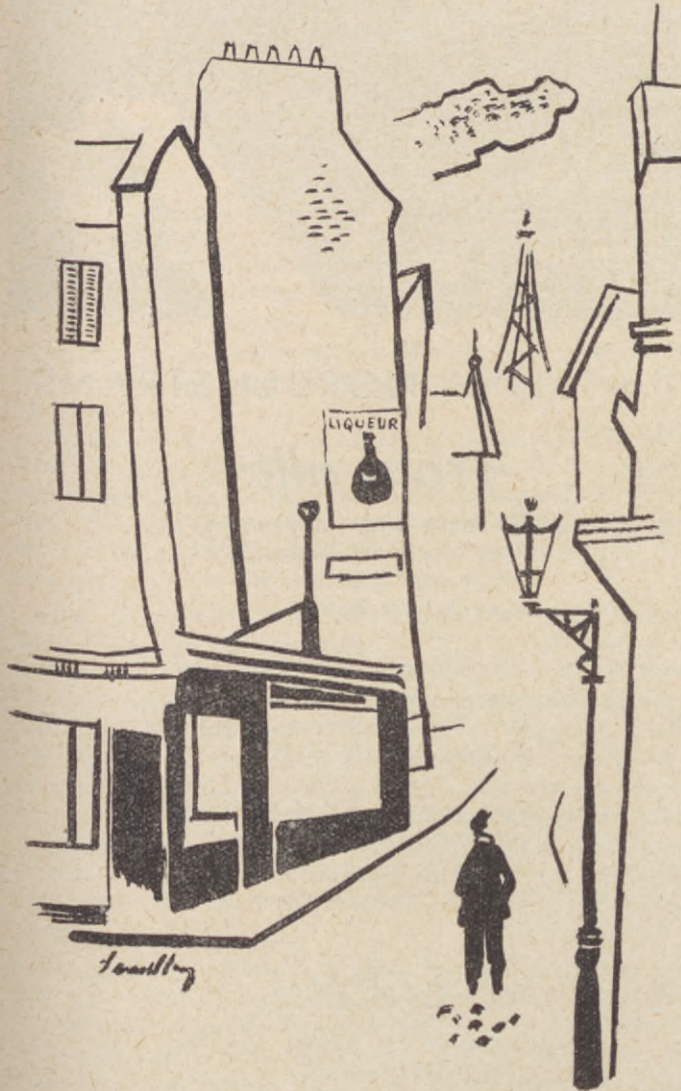
Men samtidigt sprang också en ung kvinna upp från ett säte på andra sidan, gav till ett öronpinande skrik och rusade blixtnsnabbt mot utgången. Genom parkstaketets spjälor såg jag, att hon hann ikapp den besynnerliga damen ett stycke neråt gatan.

Då jag kom ut, hade en poliskonstapel redan hunnit ingripa och hejdat en förbipasserande bil, till vilken han rodande och

(Forts. på sid. 20.)

Börje Veslen:

Chez Halvor

sig in i huset, lade beslag på källrarna och våningarna ovanför, slutligen var hela kvarteret ett kafé. Och intet ont i det, jag konstaterar faktum bara.

Chez Halvor grundades av lille Halvorsen, ni vet, norrmannen. Han som fem år tidigare kommit från Australien med så många stora sedlar i sin ficka.

Jag antar att ingen som sett honom på den tiden hade velat tro på — om någon påstått det — att han sedermera skulle uppträda som kafévård och till på köpet skylta med sitt namn över dörren i färgade glasbitar som det lyste genom. Han uppträdde med stor värdighet under denna tid och bodde vid Operan, som sig anstår en rik man från en främmande kontinent. Han hade en våning där på ett dyrt hotell, han hade bil och tjänare. Men rikedomen tog slut en dag, gick all världens väg, och lille Halvorsen blev Halvor rätt och slätt och guide vid en resebyrå.

Ser ni — här växlar ödena så snabbt, i går var han kung men i dag är han bara Halvor. Vad är han i morgon? — Men vad man än vill säga om det — Halvor var en man och något av en gentleman även som guide. Det finns dem som med mindre värdighet skulle ha genomgått metamorfosen. När han skrek ut sina sensationella notiser över mängden av amerikanska turister, förblev han ännu, trots situationens komik, något Halvorsen från Australien. Det blev hans huvudsakliga göra detta att ropa i megafonen. — Där kommer Halvor med sin aplast, brukade vi säga, och eftersom vi satt på de stolar Lenin använt under sin landsflykt, och eftersom så många långhåriga män var bland oss, stod hans turistbil stilla hos oss var kväll och hans megafon skallade över våra huvuden som en domsbasun.

Här vill jag omtala att Halvor som sitt förnämsta fel kunde räkna det att han drack. Det förvånar kanske inte när man betänker, att han lyckats göra av med sin förmögenhet — vilken med rätt eller orätt ansetts vara mycket stor — på några år genom ett meningslöst slöseri. Men den som sett denne lille man, vilken trots iråkad misär kunde vara diskret elegant i en utsliten färdigsydd kostym av enklaste slag, skulle kanske inte vilja tro mig. Han drack i alla fall, och han drack i smyg sedan han släpat sin löjlige hord genom gravvalv och artistkaféer och sedan han som avslutning för dem visat förbrytarkvarterens apacher, vilka magiskt belysta, med lugg i pannan och röda halsdukar, smög omkring i särskilt arrangerade, ytterst skumma underjordiska lokaler.

Hans röst i megafonen blev med tiden alltmer äventyrlig, hans uttalanden om dessa långhåriga kafélejon allt mer storslagna, och när han slutligen fick sitt avsked var det väl egentligen ingen som förvånade sig över den saken. Så småningom drog han sig över till oss, och fastän umgänget oss emellan aldrig varit särskilt livligt, varken under hans glanstid vid Operan eller under guideperioden, tog vi emot honom som en bland oss. Hela vintern drev han omkring, frysande utan överrock, möjligen också utan bostad. Det har jag inte reda på, och jag frågade aldrig någon om den saken. Ibland satt vi tillsammans på kaféerna, och jag vågar påstå att någon stor nöd, någon livsfarlig nöd, led han aldrig. Därtill fanns alltför många som tog

Chez Halvor växte upp ur jorden på samma sätt som alla de andra kaféerna — från en dag till den nästa. Det var på den tiden då en aperitif inte ansågs drickbar någon annan stans än i artistkvarteret — av turisterna. Det var före kriget, det var t. o. m. långt före. Man drog nytta av dessa turister och byggde kaféer för deras pengar, artistiskt inredda kaféer för de pengar de strödde kring sig, befolkade av dem och de goda borgare som sökte den eggande upplevelsen av konstens och bohémens tvivelaktiga närhet. De började smått, utvidgade månad efter månad — Chez Halvor började med några bord i en gammal butik . . .

Reste man bort för någon tid, hände det att man inte kände igen dem när man kom tillbaka. Det som börjat i en nödortvigt inredd butik med disk, några bord och en spelautomat, hade vuxit till ett företag med chesterfieldstolar över tiodubbla golvytan. Väggarna hade slagits ut i alla riktningar, kaféet åt

hand om honom, gav honom små understöd och hjälpte honom, så som man hjälper en människa man finner hopplös men till vilkens fullständiga undergång man i alla fall inte vill vara vittne om man kan slippa.

När jag nu tänker tillbaka på detta, faller mig en liten händelse in, en episod omedelbart före hans upphöjelse till kafévärd på Chez Halvor, en händelse som troligen hade en viss betydelse för denna lyckliga tilldragelse.

Jag satt en afton med en döende kamrat på ett litet kafé utanför de vanliga vägarna strax före jul en eftermiddag. Och kanske var det just detta, att genom sin egen blodfulla glädje över livet förnimma dödens närhet, det ohyggliga i att sitta där med en man, som om några dagar inte längre skulle existera, men som modigt log mot förintelsen, kanske var det detta som förmådde mig att, som en tribut till livet, dela min fickas innehåll med Halvor, när han gick förbi.

Jag tog honom med ut i baren och stack pengarna i hans ficka — det blev fyra francs på oss var. Mer hade jag inte den gången. Hur som helst räckte det till ett mål mat åt honom, och det var väl vad jag närmast tänkte på.

Han tackade och gick, och jag återvände till mitt sällskap, under det jag med blicken följde honom genom fönstret. Han gick över asfalten med axlarna högt uppskjutna, som ville han skydda sina öron mot den råa kylan. Jag kunde tydligt se att han frös i de tunna kläderna. Asfalten lyste fuktig och i de brokiga ljusreklamerna, vilka återkastades i gatans speglade ytor, verkade han oändligt husvill och bortkommen. Jag fick den tanken att hela denna scen var arrangerad på något sätt, som en bild av något, en illustration. Vid trottoarens kant stod en ovanligt sluskig tiggare, och jag lade märke till att han vände sig till Halvor när han gick förbi.

Halvor stannade. Jag skulle just vända mig bort från honom, när jag observerade detta. Och jag såg honom nu dela de pengar han fått, och jag såg tiggaren linka därifrån med sin andel. Och sedan såg jag — och fastän detta förvånade mig, fyllde det mig med ovilja mot honom — jag såg Halvor stå där och gråta på trottoarkanten.

Jag kan inte ha misstagit mig på detta, han grät, jag såg tårarna rinna nerför dessa insjunkna kinder, som förr varit så skinande blanka av välmåga. Jag vände mig bort, ty jag förstod hur hopplös framtiden låg där framför honom, och jag tänkte att han i detta att han delat med en tiggare — för han hade delat, han hade inte givit en slant bara, han hade givit hälften av vad han hade, som var två tvåfransstycken — jag tänkte att genom denna handling förstod han först hur djupt han sjunkit, förstod att han lämnat allting bakom sig, att han stod på livets botten o. inte visste hur han skulle ta sig upp igen.

Sedan såg jag honom inte mer. Jag reste bort och stannade borta ganska länge. Den Halvor jag ett år senare träffade var en annan människa, en kafévärd som inrättat sig i en övergiven butik och som efter ytterligare ett år drivit upp sin rörelse på den dominerade hela kvarteret, stadsdelen.

På hans viljelösa väg neråt hade något hänt (och kanske hade det hänt utanför ett kafé på en trottoarkant — det vet jag inte) något hade hänt som hejdat honom och tvingat honom till handling. Kanske bottenskrapade han sina syd-havsmöjligheter och kom igång på ett blygsamt kapital. Han tronade bakom disken och log något mot mig när jag steg in.

Ser ni — ödena växlar ibland så snabbt, man kommer som penningmagnat och slutar som kafévärd. Men man kan sluta som mycket annat också — det är väl "slumpen" som avgör den saken . . . Sedan kom kriget och katastrofen. Sedan vet jag inte hur det gått för honom.

av SEKEL NORDENSTRAND

Trots allt.

*Det knoppas, det knoppas ändå
kring vår pinade blodiga jord,
och en dag skola rosor slå ut,
rosor, tusende röda.*

*Där våldsbranden härjande drog
sova de namnlösa, döda,
men över legenden om trotsigt mod
de skola vakande glöda.*

*Ty i stormen en frötung blomma
sitt livsfrö i vindarna gömde,
som sådde sin hämnande vilja
i barnet, som våldsmännen glömde.*

Löftet.

*Om också vår stämna drunknar
i nuets helvetesskrål,
vi måste ropa allt högre
om livets mening och mål.*

*Om också vi tvingas till tystnad
skall tystnaden anande gå —
som ett eko av osäll lystnad
skall det smygande oss nå.*

*Till tusen och åter tusen
skall det viskas några ord,
var fången dag är minuter
för Er för Oss och vår Jord.*

*Ty den vakna rätten kan stenas,
men sanningen aldrig förgå.
Om av läppar den måste förnekas
den lever i lönn ändå.*

MATA HARI

— dödens danserska

25 år har nu förflutit sedan den kvinnliga spionen Mata Hari arkebuserades i Vincennes. Mycket har skrivits om Mata Hari, "dödens danserska" som hon ibland blivit kallad, och troligen kommer historierna om hennes liv och död att leva länge. Även på film har ett försök gjorts att berätta om denna världens mest omtalade kvinnliga spion. Greta Garbo gjorde huvudrollen i filmen "Mata Hari" och att det filmbolag som gjorde denna film inte lät sig något tillfälle gå ur händerna för att berätta om den heroism och romantik som, enligt oliklydande historier, vilar över begreppet Mata Hari, minns säkerligen alla som såg filmen.

En slöja av mystik har legat kring de motiv som drev Mata Hari, den vackra holländska dansösen, att kasta sig in i spioneriets farliga lek. En av de troligaste bevekelsegrunderna är att Mata Hari hade ett barn, en flicka vid namn Marie, och att det var för att skaffa medel till hennes uppfostran som hon blev spion.

Enligt den franska polisens arkiv föddes Mata Hari i Holland såsom Marguerite Gertrude Zelle. Hon gifte sig sedermera med en holländsk arméofficer, med vilken hon begav sig till Java. Därifrån återvände hon till Europa något år efter krigsutbrottet. Som danserskan Mata Hari (vilket betyder "Morgonens öga") tog hon Paris och kontinentens alla storstäder med storm. Hon framstod ganska snart för alla som lärde känna henne som en kvinna vars hela liv var hemlighetsfullt och romantiskt. Männen tjusades av hennes vackra ögon och bländande skönhet och överöste henne med gåvor samtidigt som de viskade hemligheter i hennes öra, hemligheter som senare skulle komma att kosta tusentals människors livet.

Men likväl existerade det för Mata Hari endast en man, och han var i verkligheten hennes enda stora kärlek. Denne man bar ett mycket känt och förnämt namn och det var han som var far till Mata Haris dotter. Flickan har avskild från yttervärlden uppfostrats i ett spanskt kloster och hennes liv var för henne själv ett mysterium ända tills för inte fullt tio år sedan, då sanningen om hennes härkomst berättades för henne.

Mata Haris dotter, Marie, föddes strax före krigsutbrottet. Fadern kallades ut under fanorna och stupade några månader därefter på Flanderns slagfält. Mata Hari drog sig då tillbaka med sin sorg. Tiden gick och till slut visade hon sig åter på den stora världsscenen — lugn och behärskad och, som det sedan framgick, tydligen med ett enda mål: att sörja för sin dotter. Enligt denna version var det således för sitt barns skull, som Mata Hari började ägna sig åt spioneriets farliga lek. Stora summor gingo också genom hennes händer under åren 1915—1916 och större delen av dessa pengar såg hon till att de hamnade på dotterns bankkonto i Spanien.

Fullt medveten om det öde som drabbat otaliga andra spioner gick Mata Hari sitt öde till mötes. Det har någonstans påpekats att minst 50,000 soldater fingo släppa livet till tack vare Mata

Mata Hari.

Haris spionage. Efter ett sista besök i Spanien återvände hon 1917 till Paris. Redan under resan dit skuggades hon ständigt av den franska hemliga polisen och genom en fälla lyckades man lura henne att själv bevisa sin skuld. Ett stort belopp, 30,000 guldfrancs, sändes till en adress i Paris. Pengarna voro från en tysk spionericentral i Amsterdam och voro avsedda för "H. 21", d. v. s. Mata Hari. Då hon skulle inkassera summan greps hon och överbevisades om sin skuld. Hon ställdes inför krigsrätt och dömdes till döden.

Det sista Mata Hari företog sig var att skriva ett brev till sin dotter i Spanien. Brevet överlämnade hon till sin advokat som fick order att efter hennes död överlämna det till föreståndarinnan i det kloster där dottern vistades.

I mörkret gick sedan färden till platsen för Mata Haris avrättning. Väl framme hjälpte en sjuksyster, syster Marie, den dömda ur vagnen. Två polismän ville stödja henne vid vandringsringen till avrättningsplatsen, men hon lät dem genom ett tecken förstå att hon inte behövde deras bistånd.

På avrättningsplatsen, framför en jordhög, var stammen av ett ungt träd nedgrävt i marken och med högburet huvud gick Mata Hari fram till pälén. När den officer, som hade till uppgift att binda för hennes ögon, närmade sig henne, lät hon honom med en stolt åtbörd förstå, att hon ville möta döden med öppna ögon. Därpå band hon själv om sitt liv den lina som

Greta Garbo i filmen om "Dödens danserska"

skulle hålla henne fast vid pålen. Stående upprätt blickade Mata Hari lugnt in i gevärsmynningarna. En sabel blänkte till en salva dånade genom morgonens stillhet och "dödens danserska", som hon en gång kallats för sin berömda dans, hade betalt priset för sitt spioneri.

Mycket har som sagts skrivits och berättats om Mata Hari och inte minst om hennes makalösa heroism — om att hon dog med ett leende på läpparna. På senare år har det även berättats att Mata Hari vid avrättningen trodde att hon ej skulle dö. Enligt denna uppgift skulle hon i fängelset fått besök av en främmande man som viskat till henne att hon inte behövde frukta för sitt liv. Någon formell benådning skulle ej vara möjlig med tanke på den allmänna opinionen, men soldaterna hade fått order att skjuta över hennes huvud. Själv skulle hon bara lugnt sjunka ihop efter skottsalvan och låtsas vara död, sedan skulle hon bäras bort på en bår och återfå friheten om hon lovade att omedelbart lämna landet.

Detta är den senaste berättelsen om orsaken till Mata Haris mod i dödsstunden och förklaringen till att hon då hon träffades av exekutionsplutonens kulor log överlägset och triumferande. Enligt denna skildring hann hon aldrig förstå att hon själv blivit utsatt för förräderi. Vilken av de många versionerna om Mata Haris död som är sann torde väl aldrig bli utredd varför även de roman- och filmförfattare som i framtiden kommer att berätta om "dödens danserska" kommer att få fritt val. Romantikens och mystikens slöja skall fortfortfara att vila över verklighetens Mata Hari.

Dix.

HÖG TBC-PROCENT BLAND KVINNliga KONTORISTER

Dåliga lokaler och låga löner till stor del orsaken.

Redan för flera år sedan uppmärksammade vi i vår förening, att den kvinnliga ungdomen angreps av lungtuberkulos i en utsträckning, som var förvånansvärt stor, heter det i Kvinnliga kontoristföreningens yttrande till socialministern med anledning av fil. lic. Ebon Anderssons interpellation till statsrådet Möller om förhållandena inom kontorsarbetet.

Vi funno att det icke blott var undernäring på grund av låga löner och otillräckliga lunchraster som förorsakade sjukdomen, utan även dåliga hygieniska förhållanden i kontorslokalerna. Arbetsledarna ha icke ägnat tillräcklig uppmärksamhet åt de tekniska hjälpmedlens placering och arbetsplatsens inredning. Belysning, stolar och bord äro ofta otidsenliga och många maskiner, särskilt bokföringsmaskinerna, äro så tungskötta, att de i flera fall förorsakat långvariga sjukdomar.

De unga kvinnorna få genom sin större fallenhet för stillasittande arbete nästan uteslutande utföra sådant och bli därför i högre grad än männen utsatta för de vådor som detta medför. Ungdomar i elevstadiet borde därför ha mera tillfälle till rekreation, vilken kan ske genom att den lagenliga semestern kompletteras med extra ledighet under vinterhalvåret.

Kvinnliga kontoristföreningen instämmer på det livligaste i interpellationens syfte att få till stånd en effektiv yrkesinspektion, som även kan utsträckas till småkontoren, en vetenskaplig undersökning av det moderna kontorsarbetets inverkan på människokroppen, som kan resultera i anvisningar för att bevara fysisk och psykisk hälsa, revidering av semesterlagen i syfte att ge ungdomen längre ledighet, samt obligatorisk läkarundersökning av all kvinnlig ungdom i åldern 19 till 20 år.

Till detta utlåtande bifogar föreningen en skrivelse med anledning av en artikel av professor Tarras Sällfors, som leder den pågående kontorsorganisatoriska rationaliseringen inom den civila statsförvaltningen. I artikeln lägger professor Sällfors fram grunderna för detta arbete, men, framhåller Kvinnliga kontoristföreningen, icke med ett ord berör han människans, individens rätt till utveckling och därmed arbetsglädje.

Något förslag i syfte att skydda det människomaterial, som skall utföra detta rutinmässiga arbete, finns ej. Där finns endast några ord om nödvändigheten av specialkonstruerade möbler, som skola underlätta arbetet, så att detta blir mera effektivt. Människokraften skall tydligen likställas med maskinerna och enda intresset synes vara, av denna utredning att döma, hur stor arbetsprocent som kan tas ut, utan hänsyn till människomaterialets välbefinnande och utveckling.

— ★ —

Det tredje barnarövet (Forts. fr. sid. 16.)

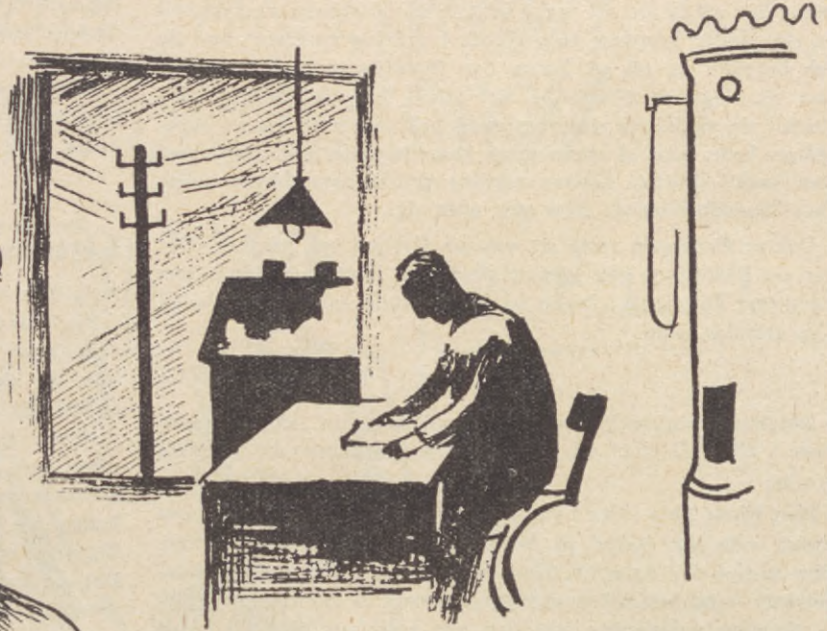
generad, släpade barnaröverskan, som gjorde våldsamt motstånd och skrek oavbrutet med gäll stämma:

"Mitt barn! Varför tar man mitt barn från mig? Det är mitt barn! Mitt barn —"

Runt omkring samlades hastigt en nyfiken och upprörd folkmassa, i vars mitt den yngre kvinnan stod gråtande och dansande, med pojken gallsrikande i armarna.

Dagen därpå läste jag i tidningarna att man hemma hos den äntligen häktade barnaröverskan funnit de två förut bortstulna ungarna. De voro mycket grant pyntade och utstyrda och sutto i hela högar av snask och leksaker.

TELEFONVÄCKNING

KRIMINALNOVELL av IVAR AHLSTEDT

Doktor Berntsson var säker på sin sak. Han hade inte gjort något misstag. Detta var det perfekta brottet.

Han reste sig och gick fram till fönstret. Skymningen hade nyss börjat gråmåla vattnet i hamnen och långt borta i fjärran ländes plötsligt en pärlbandsrad små matta gatlyktor. Genom det öppna fönstret strömmade sval luft och kylde hans panna.

Han var inte nervös längre. Det kändes tvärtom som om han äntligen fått ro för sina nerver. Det stora brottet hade utplånat alla de små. Han var fri och behövde inte känna fängelsehotet liksom en skugga, som ständigt och jämt följde hans spår. Rubensson var död och polisen skulle inte mäka avslöja, vem som dödat honom. Detta var det perfekta brottet.

Han kände inte någon ånger. De tre förfalskade växlarna i Rubenssons kassaskåp hade gjort honom förhärdad. När den gamle privatdiskontören för några dagar sedan ställt sitt ultimatum, hade han dömt sig själv.

Uppslaget till brottet hade han hämtat ur en detektivroman. Det var enkelt och genialt. Men i boken hade mördaren begått ett misstag. I Berntssons fall voro sådana misstag uteslutna.

Den svala luften var välgörande. Han beslöt att ännu en gång gå igenom gårdagens händelser för att övertyga sig om att han inte gjort det minsta lilla fel.

På förmiddagen hade han ringt och bestämt tid för ett sammanträffande. Under motivering att han inte ville bli sedd av någon ovidkommande, bad han att få komma sist bland andra ev. besökare. Man hade kommit överens om att doktor Berntsson skulle vara på platsen vid niotiden på kvällen.

Redan klockan åtta var han i närheten av Rubenssons bostad. Han satte sig på ett kafé, varifrån han hade utsikt över porten

på andra sidan gatan. Han visste, att hans tillämnade offer hade mottagning till långt fram på kvällen och ville se, vilka som besökte honom. Rubensson var den ende som bodde i det huset. För övrigt fanns där bara kontors- och affärslokaler. De som trafikerade porten borde därför med all sannolikhet ha att göra med denne. Fram till en kvart före nio hade fyra personer kommit och gått, men sedan tycktes besöken vara slut. Klockan halv tio ringde Berntsson på dörrklockan tre trappor upp.

Rubensson kom och öppnade och bad honom sitta ned ett slag i salongen. Han hade först några saker att uträtta i ett annat rum.

Berntsson satte sig vid skrivbordet. Han tog en penna och började klottra på ett papper. Nerverna voro i olag. Han var tvungen att lugna sig. Det gick inte an att vara nervös nu. Det fanns för övrigt ingenting att vara nervös över. Planen var enkel och genial och kunde helt enkelt inte misslyckas. Och han skulle inte göra något misstag som mördaren i romanen. Men handen darrade fortfarande. Förargad skrynklade han ihop papperet och kastade det i papperskorgen.

Äntligen hördes det steg mot dörren. Rubensson kom in. De satte sig och pratade. Doktor Berntsson gjorde ett sista försök att övertala sin fordringsägare. Men denne var obevklig. Om inte växlarna blevo lösta på dagen skulle det bli polisanmälan.

Berntsson reste sig och gick fram och tillbaka i rummet som för att tänka på saken. När han kom utom synhåll, drog han upp en flaska ur fickan och hällde innehållet över en näsduk. Han närmade sig sitt offer och pressade näsduken mot hans ansikte. Den överfallne gjorde motstånd men efter en kort stund började hans rörelser att mattas och till slut var han fullständigt bedövad. Berntsson tog upp en injektionsspruta och stack

den i den bedövades arm. Det dröjde inte länge, förrän han ansåg sig kunna ta bort näsduken.

Nu följde det besvärligaste arbetet. Han fäste ett rep i kakelugnsfrisen och tillverkade en galge. Med stort besvär lyckades han släpa dit sitt offer men snart hängde denne i snaran.

Efter en stund var allt över. Rubensson skulle aldrig andas mera. För att få det att verka självmord välte Berntsson omkull en stol under kroppen. Han gjorde i ordning rummet efter sig och beredde sig att gå. Innan han lämnade rummet, stannade han ett slag och tittade på sitt offer. Bokens mördare hade stuckit sig på offrets reservoarpenna och genom analys av blodspåren hade man så småningom kommit underfund med, vem som begått brottet. Sådana misstag gjorde bara dumhuvuden. Han lämnade minsann inga spår efter sig.

Doktor Berntsson reste sig upp ur fåtöljen och gäspade. När han nu i tankarna gått igenom gårdagens händelser, kände han sig trygg. För första gången på länge skulle han kunna sjunka i en drömlös sömn.

*

Detektivkommissarie Broman var säker på sin sak. Mördaren hade i alla fall gjort ett misstag. Detta var inte det perfekta brottet.

Han vände sista sidan i sin bok och fortsatte att läsa. När han slutat, lade han boken på bordet och sjönk tillbaka i stolen. Han smålog för sig själv. Han var — trots att han var yrkesdetektiv — intresserad av detektivromaner. De gävo honom några timmars avspänning, när han var sysselsatt med att klara upp ett verkligt brott. Och den här var faktiskt inte så illa, även om inte metoderna var yrkespolisens.

Kommissarien reste sig och gick fram till fönstret. En liten bogserbåt kilade fram över vattnet där nere. Den hade just tänt lanternorna. Sommarkvällen kom smygande över staden.

Mördaren begick ändå ett misstag, tänkte kommissarien, jag undrar, hur han känner sig nu. Och det var inte bokens mördare, som kommissarien tänkte på, utan på den man, som i går kväll tagit livet av privatdiskontören Josef Rubensson.

Broman hade haft vakt på natten i polishuset och vid sextiden på morgonen blev han väckt av en kriminalkonstapel, som meddelade, att en man begått självmord i sin bostad på Söder. För säkerhets skull borde man kanske göra en undersökning för att ta reda på om det möjligen kunde vara fråga om ett mord. Upp-täckten hade gjorts av en arbetare, som höll på att laga ett tak i grannhuset. Han hade sett den döde genom fönstret.

Kommissarien begav sig genast till platsen i sällskap med ett par man från polisen. En konstapel från ordonnanspolisen hade redan gjort en förberedande undersökning. Fallet var tämligen klart. Det måste vara självmord.

Kommissarie Broman var på väg ut från våningen, då telefonen ringde. Han beslöt att svara själv, om det skulle vara någon släkting, som behövde underrättas på ett diskret sätt. Han tog luren och nämnde abonnentens nummer. Efter en kort stund lade han på luren igen och stod tankfull. Den döde hade beställt telefonväckning till klockan halv åtta.

Det var en ganska enkel slutsats han drog av denna upptäckten. En man som tänker begå självmord beställer knappast väckning till morgonen därpå.

En ny och betydligt grundigare undersökning följde. Papperskorgen tömdes på golvet och bland papperen där hittade kommissarien något som intresserade honom. På ett ark skrivpapper stod det skrivet härs och tvärs något, som tycktes vara

namnet på en detektivroman: Kakelugns-mordet. Och inte nog därmed. På papperet hittade man också fingeravtryck, som inte härstammade från den döde.

Det var detektivromanen Kakelugns-mordet, som kommissarie Broman just hade avslutat denna kväll. Tillvägagångssättet i boken stämde till punkt och pricka med södermordet och han hade just fått telefonmeddelande, att man lyckats identifiera fingeravtrycken, som mördaren lämnat på papperet, medan han satt och klottrade ned namnet på sitt ödes bok.

Medan skymningen tätnade över staden, stod kommissarien och tänkte på hur dumma människor äro, som tror sig kunna vinna över ödet — och polisen.

— ★ —

Litteratur (Forts. fr. sid. 14.)

författare kunnat ge en autentisk berättelse om förhållandena i Paris under tyskarnas ockupation. Vid sidan om Koestlers skildringar av sammanbrottets Frankrike är detta ett verk som hör till de värdefulla i samtidens rika flora av ögonvittnens skildringar av det stora franska débâcle. Genom de Polnays verk går en underström av varm kärlek till det franska folket, något som inte utsluter besk kritik av den tredje republikens korrumpade och handfallna politiker. Men framför allt talar boken om förtröstan på seger för Englands sak. Mitt under Englands värsta prövningstid bibehåller författaren denna tro. Det ger hans verk med dess spännande och skickligt berättade episoder hållning och karaktär.

JOHANNES EDFELT.

SV. NATIONALFÖRENINGENS MOT TUBERKULOS KVAR-TALSSKRIFT har utkommit med sitt första häfte för året. I detsamma märkes bl. a. en artikel om "Tuberkulosbekämpandet vid sinnessjukhusen" samt en redogörelse av med. lic. Erik Tengve, "Erfarenheter från en tuberkulosundersökning av sinnessjuka". Överläkare Hakon Sjögren har skrivit om "De psykiatriska sjukhusens tuberkulosfront" och med. doktor Carl Henry Ahlström om "Sinnessjukhusens tuberkulosproblem."

Kvartalsskriften, som utgives i 17,000 ex. och kostar 50 öre, kan erhållas från Nationalföreningen mot tuberkulos, Västra Trädgårdsgatan 11 B, Stockholm.

"FRÅN TROLLDOM OCH MAGI TILL MODERN KIRURGI" heter en artikel i Social-Medicinsk Tidskrifts aprilnummer. En annan artikel handlar om arbetarskyddsfilmerna "Döden i grytan", filmerna om upplysning om gengasfarans bekämpande. Båda artiklarna äro illustrerade och äro införda i tidskriftens nya avdelning "Liv och hälsa", som kommer att innehålla artiklar av populärt innehåll. Bland bidrag i övrigt märkas "Invaldvården i England och Finland". F. ö. innehåller numret recensioner av följande böcker "A och O för blivande mödrar", "Psykiatri till husbehov", "Sexuallivet i våra samhällen och möjligheten till dess förbättrande" samt "Die Silikose als Berufskrankheit in Schweden".

Tidskriftens expedition är Sturegatan 24, Stockholm.

— ★ —

Dr Helsing till Solliden. Sanatorieläkare Gunnar Helsing vid Västerbottens läns sanatorium vid Hällnäs har transporterats till sanatorieläkare vid Jämtlands läns sanatorium Solliden.

Willy Walfridsson.

DEN MÄRKLIGA HISTORIEN OM JOHANSSON

Johansson hade sin stora sorg. Johansson hade ingen haka. På det ställe där andra hade hakor satt det bara som en rund liten bulle: den gav något barnsligt och enfaldigt åt Johansson och den var hans stora skam och förtvivlan. Förutom denna skavank i sitt yttre borde han ha varit en lycklig man: han hade det tämligen bra, med en någorlunda skaplig plats; fröken Elvira Andersson, innehavarinna av det lilla mjölkmagasin på samma gata som Johansson bodde, var foglig och beskedlig såsom fästmö. Hon älskade Johansson djupt, trots frånvaron av hans haka och hon viskade ofta tröstande ord i hans öron, i de stunder då han kände sig nedstämd.

— Vad ska du med haka till, du har ju mej, Pelle lille, sade hon.

— Visserligen, sade Johansson, men i alla fall. Andra har både fästmör och hakor. Jag har fästmö, men . . .

Han räknade upp den och den bland sina kamrater inom firman där han var anställd. Hade de så mycket större meriter än han? Nej, ingalunda hade de detta. Men icke förty gick de förbi honom vid avancemangen. Det hade hänt så undan för undan. Johansson var en duktig och plikttrogen karl och cheferna var nöjda med honom. Men gällde det en befordring så

inte kom Johansson i åtanke för det. Johansson borde ha jobbet — javisst. Men karlen har ju ingen haka, sade cheferna sams emellan. En karl som sitter på en högre post måste absolut ha en kraftig och energisk haka.

Därvid strök de sig över sina egna hakor och tyckte att de själva var jätteenergiska. Johansson blev inte befordrad. Han hade ju ingen haka.

Nu vore det emellertid synd att påstå att Johansson var helt och hållet olycklig trots hakan. Han var en fridsam och förnöjsam själ och han fordrade inte så värst mycket av livet. Han hade sin Elvira och sitt arbete. Om söndagarna tog han Elvira under armen och promenerade ut i stadens omgivningar och om somrarna, under semestern, tog de tandemcykeln. Då färdades de kring ute på vägarna och livet var soligt och gott, även för den som i likhet med Johansson inte hade någon haka att stoltsera med.

En sommar hände det att Elvira fick förhinder vid semestern. Moster Lotta nere i Småland hade blivit krasslig och önskade se sin älskade systerdotter hos sig, och som moster Lotta var gammal ungmö och manhaterska kunde Johansson inte följa med. Dyster till sinnes sade Johansson farväl åt sin älskade

och trampade ensam ut genom stadstullarna på den solocykel som han hyrt sig för en månads tid. Vädret var vackert och dagarna granna och Johansson njöt av livet. En dag kom han trampande in mot den stora staden. Det kom en bil i vårdslös fart. Johansson hamnade i diket och det svartnade för hans ögon. . .

När han vaknade upp igen låg han i en säng på ett elegant rum. En reslig man i vitt stod böjd över Johanssons bädd. Bredvid den reslige stod en kvinna. Johansson trodde att han skådade en ängel. Han sökte resa sig upp på armbågen men den reslige hejdade honom. Han tryckte honom milt ner mot kuddarna och sade ytterst bestämt.

— Ni får inte anstränga er, inte tänka, inte röra på er. Ni kommer snart att bli frisk, men ni måste förhålla er absolut lugn.

Därefter berättade den reslige att han var den världsberömda skönhetspecialisten dr Matru Bey från Benares, sedan någon tid bosatt i detta land i och för idkandet av studier. Det var doktors bil, som kolliderat med Johanssons cykel och Johansson befann sig följaktligen i doktors förhyrda villa ett stycke utanför den stora staden. Den sköna ängeln var doktors assistent. Johansson hade skadat huvudet och när han skådade sig i spegeln ovanför sängen fann han sitt huvud insvept i ett väldigt vitt bandage. Över detta sörjde dock Johansson icke. Bandaget betydde att den sköna, syster Ramona, såsom han tilläts kalla henne, inte kunde se att han saknade haka, tänkte han och kröp ånyo ner mellan de svala och bländvita lakanen.

Johansson fann sig mycket väl hos doktorn och den sköna Ramona. Dagarna flög sin kos som en dröm: dock stördes de ofta av mardrömmar — det var när Johansson tänkte på den dag då bandaget kring hans huvud skulle tagas bort. Då skulle sköna Ramona få se att han inte hade någon haka . . . Johansson slog ifrån sig med händerna då doktorn en dag trädde in och sade att nu skulle patientens ansikte blottas. Johansson slöt ögonen under proceduren och hans ansikte var blossande rött. Doktorn bad honom skåda in i spegeln. Han gjorde så och ropade till.

— Inte sant, ni är förvånad, sade doktorn. Ni har hört att jag är världens största skönhetsdoktor med paraffinjektioner som specialitet. När jag första gången såg er kom jag att fästa mig vid er haka. Gå ut i världen, unge man och bryt er den bana ni förtjänar.

— O, hur ska jag nånsin kunna tacka er, hickade Johansson och var alldeles överväldigad. I stället för den lilla ömkliga hakbullen hade han fått en brutal och energisk haka . . . Johansson stirrade länge i spegeln, men nej, han kunde icke känna igen sig. Han gick visslande bort från doktorn och den sköna syster Ramona, som var hemligt förlovad med en indisk maharadja och ingenting för Johansson att tänka på. Vad Elvira ska bli glad, jublade han och slank in på första bästa restaurang inne i stan. Han kände sig i behov av ett mål stärkande mat, innan han anträdde resan hem.

— Min herre, sade en röst bakom honom och där stod en ytterst soignerad gentleman bredvid hans bord. Tillåter ni att jag slår mej ner. Ni är utan tvivel rätte mannen . . .

Den soignerade satt sig ner. Han behövde en man för sin firma och Johansson var rätte mannen. Det såg han på Johanssons energiska haka. En man med denna haka är guld värd, sade han och viftade med ett par tusenlappar. Johansson sade ja, och så var saken klar.

Och därmed börjar Johanssons märkliga karriär, ja, märklig, fantastisk var den. Vilken underbar sak denna haka. Jo-

hansson gick från klarhet till klarhet tack vare sin energiska haka. Ingen kunde stå honom emot. Kvinnorna log då han kom. Den där mannen, sade de. Vilken underbar och hänsynslös haka. Johansson bytte plats efter plats. Han hade anbud i hundratal. Alla större företag måste försäkra sig om mannen med hakan. Slutligen satt Johansson som försäljningschef inom det största av de stora varuhusen. Han hade trettio tusen om året och till detta en betydande royalty.

Johansson klädde sig flott. Han åt på de bästa restauranter. Han drack de dyraste och ädlaste drycker. Han var en framgångsman och en gudarnas älskling. Men han var likväl inte nöjd. Ofta när han satt på de vräkiga guldkrogarna längtade han till hemstadens billiga mathak och när han mötte de sköna världsdamernas trånande blickar tänkte han på Elvira Andersson. Men han kunde inte bryta med det nya och resa hem. Ingen skulle känna igen honom där. Det var ju rent av omöjligt att han kunde känna igen sig själv i denne soignerade gentleman med den brutala och energiska hakan.

En morgon kom Johansson störtande till kontoret. Det var sent och han hade tagit bil ner. Han steg ur bilen och räknade upp pengar. Chauffören tog tackande emot dem. När chauffören skulle stänga till bildörren råkade han slå den hårt mot Johanssons ansikte. Johansson svor en ramsa och gick in i varuhuset. Hisspojken hälsade inte. Johansson märkte det gott, men brydde sig inte om det. Han for de tre trapporna upp till kontoret. I växeln hejdades han av telefonisten.

— Vem söks? frågade hon näbbigt.

Johansson brydde sig inte heller om detta utan fortsatte mot sitt rum. Den unga damen kallade skarpt.

— Hör ni inte va jag sa? Vem är det herrn söker?

— Inte är det er, sade Johansson argt. Det kan ni lita på.

— Otäcka karl, sade telefonisten. Johansson, skrek hon åt vaktmästaren. Johansson. Den här otäcka karlen vill inte säga vart han ska.

— Det är det nog bäst att herrn gör, sade vaktmästaren och lopp till. Vad gör herrn här oppe hos oss?

— Far nu in i eländet, sade Johansson och stirrade fånigt. Ser ni inte vem jag är? Försäljningschefen. Herr Johansson. Haha . . .

— Hahaha, skrattade telefonisten och vaktmästaren fyllde i. Hahaha.

— Stå inte och flina, röt Johansson. Karl där . . . släpp, skrek han, när vaktmästaren tog tag i hans arm. Hör ni inte vem jag är? Känner ni inte igen mej. Har ni blivit spritt sprängande galna. Jag ska laga så att ni får . . .

— Vi ska väl se vem som är galen och vem som får, sade vaktmästaren. Fröken! Ring in efter direktören.

Direktören kom.

— Karlen här försöker påstå att han är herr Johansson, sade vaktmästaren.

— Hahaha. Vilken bedragare, sade direktören.

— Bedragare kan ni vara själv, sade Johansson. Ser ni inte vem jag är?

— Rösten och kläderna är Johanssons, men hakan är inte hans, sade direktören.

Just då råkade Johansson se in i spegeln som hängde över växeln. Han studsade förbluffad tillbaka. Den energiska hakan var försvunnen. I stället hade den gamla bullen kommit tillbaka. Johansson började förstå hur det gått till. Slaget från bildörren hade trängt ut paraffinet i kinderna som blivit fylligare medan hakan försvunnit. Han rusade på dörren och for ut till skönhetsdoktorn. Men doktorn var inte längre att

Vårstämning

Vintern har långsamt släppt sitt grepp och nästan omärkligt har landskapet förvandlats, fått nya, fylligare konturer, nya färger och nya dagar. Trädens knoppar brista, blyga vårblommor lysa på dikesrenar och i backsluttningar, silkeslent ljusgrönt gräs doftar mot oss, dagligen komma nya, bevingade värgäster från södern, och skogens och backarnas och dungarnas vårorkester får allt fler och fler stämmor. De nordliga och östliga vindarna ha avlösts av sydliga och västliga, och kvällsbrisen är ljum och mjuk som en barnahand.

Det är ljusst långt om kvällarna och man hinner med mycket arbete på tomten. Här i förorten ha vi en hel del att uträtta i vårtid. Buskar och träd beskäras och köksväxtlanden grävas om. I den bleka vårskymningen brinna lövhögar på varanda liten jordlapp. Röken stiger lätt och ljus som ett tack och brännoffer mot himlen, det knastrar och sprakar i elden och gula och röda lågor slicka ivrigt i sig det gula fjolårsgräset och de torra kvistarna. Ett svenskt vårlandskap är rikt på färger och rörelse.

Det är majeldar som brinna, tänker jag och går in i mina minnen. Som barn och yngling hade jag den goda gåvan att glädjas och jubla inför valborgsmässoelden. Jag kände intensivt, att den var vårens symbol, en rensande, förbrännande eld, som förtärde allt gammalt och förtorkat, en värmande eld, som kom vinterns sista isboja att sprängas. De vuxna buro sig vårligt dåraktigt åt. De slängde sina vintermössor i elden, och den, som efter den dagen uppträdde i vinterplagg, ansågs vara tokig. Andra dårskaper hade de väl också för sig. De dansade på den månbelysta ängen, och par efter par försvann i dunklet under trädstammarna, sjöngo utanför eldens ljuskrets och viskade och tisslade och tasslade.

Det går lugnare till nu, åtminstone bland oss stadgade familjeförsörjare ute i förorterna. Vi mata eldarna och se till, att de inte breda ut sig allt för mycket, och medan vi hålla ett vaktsamt öga på dem, luta vi oss mot staketet och prata med grannarna. Det är inte den vårdslösa, uppsluppna och ansvarslösa ton över samtalen, som det var i vår ungdoms svärmiska tid. Det finns någonting av lugn och resignation över vårt omgångsätt. Men det är väl inte bara åldern, som tar ut sin rätt, det ligger i tidsandan. Det är den väldiga världsbranden, som sätter sin prägel på oss och som dämpar vårglädjen.

Ständigt återkomma vi till samma fråga:

finna. Han hade rest tillbaka till sitt land och skulle aldrig mera komma tillbaka.

Johansson står nu för tiden i Elvira Anderssons mjölkmagasin och säljer smör och ost och mäter upp kristidsmjölk. De är gifta och han är lycklig, liksom Elvira, vilken godtog Johanssons förklaring att han drabbats av minnesförlust och därför blivit borta. Johansson är lycklig och nöjd men om sitt stora äventyr talar han inte. Jo, någon gång, då han sitter i goda vänners lag kan det slippa ur honom en fantastisk historia om den tid då han hade en haka och var en märklig och framgångsrik man.

Och vännerna nickar och ler:

— Johansson är en bra karl, men herre gud vad han ljuger när han fått lite i sej, säger de.

— Hur ska det här kriget sluta? Ska gamla Sverige slippa bli indraget?

Det ligger tyngd och allvar över vårt samtal. Dagligen nå oss underrättelser utifrån den stora världen, underrättelser som tala om blod och död, om hat och ångest, om brand och förintelse. Vi måste, antingen vi vilja det eller inte, delta i lidandet därute. Vi följa i tankarna sjömannens kamp för livet till sjöss, vi rysa, när vi läsa om hur hela städer läggas i ruiner, och även om vi inte höra de föräldralösa barnens gråt och de ensamma mödrarnas klagan, så ana vi storheten av den tragedi, som nu går över världen. Från våra kuster kunna vi se världsbrandens eldsken lysa mot vårnattshimmelen och vi undra bävande, om den branden skall breda ut sig, så att den även når hit.

Här hemma är nu den tid, då vi sätta spadarna i jorden — inte för att gräva massgravar utan för att bereda jorden för sådd och spirande nytt liv. Ty när andra gå fram skövlande och härjande, vilja vi nyskapa och hela. Det är vår uppgift. Vi vilja avvinna jorden så många produkter som möjligt, till glädje och nytta för oss och de våra. Men vi vilja även nyskapa på annat sätt. Vi vilja hålla frihetstanken vid liv i tvångstid, och vi vilja ge mänskligheten fredslängtan och försoningsviljan i våldstid.

Den dag kanske snart är inne, då den sargade och plågade mänskligheten måste vända sig bort från våldsidén av ren självbevarelsedrift. Den dag kommer, då männen slänga bort vapnen och taga till spadar och hackor för att röja och plantera och så, och då kvinnorna kunna vända åter till sina hem och helt ägna sig åt barnens uppfostran och vård. Den dag måste ovillkorligen komma, då fred blir det naturliga tillståndet.

Men innan freden kommer, kan ännu mycket ont ske. Det gäller då för oss att aldrig pruta på våra rättfärdighets- och frihetskrav. Vi måste hålla anden brinnande.

Nu ha eldarna på våra jordbitar brunnit ner och kvar finns endast en hög svart aska. Det är den askan som ska ge must åt jorden, i den myllan ska nya frön gro. Vårnatten sänker sig över bygden. En svag vind drar fram genom dalen. Den för med sig en doft av rök, av mylla och spätt grönt.

Våra brännoffer äro fullgjorda för denna gång. Röken steg rätt upp mot en molnfri himmel. Det är goda tecken, enligt vad de gamla säga.

Thomas.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

EN POSITIONSKAMP.

Som en omväxling med de angrepps- och kombinationspartier — som en schackspaltsredaktör framförallt älskar att bjuda sina läsare — ges här ett prov på cerneringsstrategi i den högre skolan.

Damgambit.

Från en turn. i Warszawa 1942.

Boguljubow	Kieninger
1. d2—d4	Sg8—f6
2. c2—c4	e7—e6
3. Sg1—f3	d7—d5
4. Lc1—g5	h7—h6
5. Lg5×f6	Dd8×f6
6. Sb1—c3	c7—c6
7. Dd1—b3	Lf8—d6
8. e2—e4	d5×e4
9. Sc3×e4	Df6—c7
10. Lf1—d3	Sb8—d7
11. 0—0	Ld6—c7
12. Tf1—e1	0—0
13. Ta1—d1	

Vit behärskar den större terrängen och han spelar i fortsättningen systematiskt på att ytterligare begränsa motståndarens rörelsefrihet.

13. — —	Tf8—e8
14. Ld3—c2	Lc7—a5
15. Te1—e2	Sd7—f8
16. a2—a3	Te8—d8
17. Db3—e3	Lc8—d7
18. Se4—c5	Ld7—e8

För att man skall kunna tala om fördelen av att ha löparparet, fordras att ställningen har öppen karaktär. Här blir löparparet partiet igenom svartis olycka, medan de vita springarnas överlägsenhet framgår allt tydligare.

19. Lc2—e4	La5—b6
20. Sc5—a4	Lb6—c7
21. Sa4—c3	

Springaren är tillbaka efter en liten rundtur!

21. — —	De7—f6
22. g2—g3	Kg8—h8
23. Te2—d2	Ta8—c8
24. Le4—c2	Lc7—b8
25. b2—b4	b7—b5
26. c4—c5	a7—a5

Et sprängningsförsök, som endast le-

der till att den senare öppnade a-linjen kommer vit till godo.

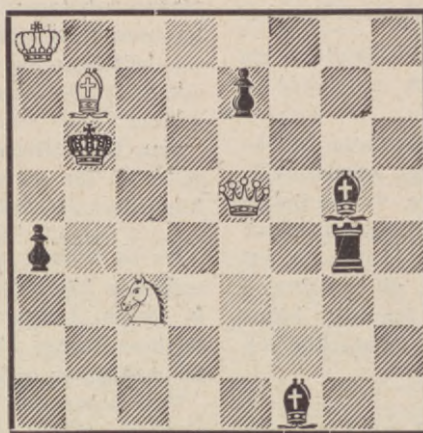
27. Sf3—e5	Df6—e7
28. f2—f4	De7—a7
29. f4—f5!	f7—f6
30. Se5—g4	Le8—h5
31. f5×e6!	Lh5×g4
32. e6—e7	Td8—e8
33. e7×f8D†	Te8×f8
34. Td1—e1	a5×b4
35. a3×b4	Da7—a3
36. Sc3—d5!	Da3×e3†
37. Sd5×e3	Tc8—e8
38. Lc2—g6	Te8—e7
39. Kg1—f2	Lg4—d7
40. Se3—f5	Te7×e1
41. Kf2×e1	Lb8—c7

Här slår även ett annat gammalt märke fel: med 41. —, L×f5 kunde svart ernått de berömda olikfärgade löparna, men han hade likväl måst förlora på grund av att hans bönder på c6 och b5 gått förlorade.

42. Td2—a2	Lc7—d8
43. Ta2—a7	Ld7—e8
44. Ta7×g7	Le8×g6
45. Tg7×g6	Tf8—f7
46. Tg6×h6†	Kh8—g8
47. Th6—h4	Tf7—a7
48. Th4—e4	Kg8—f8
49. Te4—e6	Uppgivet.

PROBLEM N:R 78.

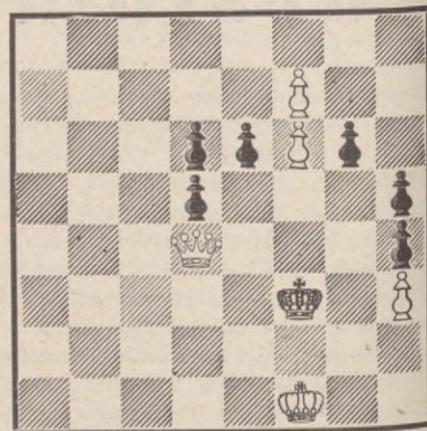
Av G. Larsson, Stockholm.

Matt i två drag.

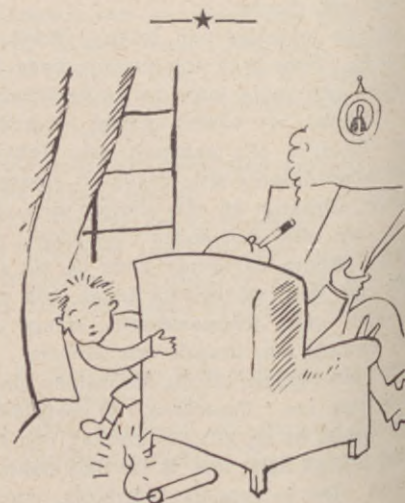
PROBLEM N:R 79.

Av G. Larsson, Stockholm.

Matt i tre drag.

Lösningar. Problem nr 76: 1. Dh3.
Problem nr 77: 1. c5 Lf5. 2. Dd3!

— Nä, Inge, har du många vänner i skolan?

— Inte en enda.

— Vad menar du? Nog måste du vara god vän med några av pojkarna?

— Nä, för dom som kan klå mig, dom tål jag inte, och dom jag kan klå, dom tål inte mig!

En och ANNAT

Mysterier om våren

Tiden går, sade redan de gamla grekerna, och då detta nummer går i press är det snart maj. En grönskande, blommande och värlig maj få vi hoppas, ty då detta

skrives (den 12 april) ser det lovande ut. Träden kring Katarina kyrka och överallt på Söder föresten ha fått stora gröna knoppar, gräset spirar i parkerna och en del här icke specificerade fåglar kvittra, kvillra och drilla, alldeles som sig bör. Hette vi Knut Hagberg skulle vi närmare beskriva dessa senare fenomen, läsekretsen till nytta och nöje, men nu få vi i stället raskt övergå till någonting annat.

En påsk i äggens tecken

Blev det i år, vilket var mer än man vågat hoppas. Det visade sig att hönorna både här och i Ungern värpte snällt och Livsmedelskommissionen smittades av denna generositet och delade ut den ena äggkuponen efter den andra. Trots att vi redan förut begåvats med såväl salt sill som lutfisk.

Apropå ägg hade vi häromdagen besök av en man, som på den institution, som kallas Stockholms Tuberkulosbyrå, ansökt om extra tilldelning av ägg och smör. Han hade också mycket riktigt begåvats med ett läkarintyg, berättigande till licens för dessa varor (vilket långt ifrån alltid brukar bli fallet!), men i stället för de 450 gram ägg per vecka, som enligt Livsmedelskommissionens cirkulär får tilldelas lungsjuk person hade vederbörande ordinerats 225 gr. per vecka!

Vadän denna sparsamhet? Är det obekant i Stockholms Tuberkulosbyrå, att det är ganska gott om ägg, att man t. o. m.

ifrågasatt ägggransoneringens slopande? Eller anser man större ranson än 225 gram ägg per vecka farlig för den lungsjukes hälsotillstånd?

Det var länge sedan nu professor Abramsson utnämnde äggen till lyxvara, det var på den tiden, de såldes på Svarta Börsen till lyxpriser — nu ha både vi och professor Abramsson glömt det där. Det är nämligen inte aktuellt längre.

Det kan väl inte vara så att Tuberkulosbyrån i Stockholm är efter sin tid i mer än ett avseende?

Matlagningsavdelningen

i Statens Informationsbyrå fortsätter f. ö. sin välsignelsebringande verksamhet med eller utan assistens av kalori- och vitaminyrkter. Det gäller ju att finna goda och billiga surrogat för det knappa köttet och den mer eller mindre obefintliga fisken: neptunbullar, skarpfärs, fiskkorr och dylika delikatesser rekommenderas på det varmaste såsom sund, närmande, vitaminrik, stärkande och hälso-sam, biff, köttbullar och kotletter överlägsen föda. Därför läste vi häromdagen med stigande intresse och därefter med stigande förvåning följande av Informationsstyrelsen utfärdade recept:

MOROTSBULLAR: 3/4 l. potatis, vatten, salt, 3 morötter, 1 ägg eller motsvarande mängd äggersättning.

Potatisen kokas, skalas och pressas. De väl borstade morötterna rives på råkostjärn och blandas i det kalla potatismoset. Ägget eller ersättningen tillsättes och massan avsmakas med salt. Lägges med sked till små bullar på smord plåt och plattas till något. Gräddas i medelvarm ugn tills de fått färg. Serveras till kött eller fisk.

Det där låter ju bra. Men man kunde kanske också tänka sig att till köttet eller fisken servera s. k. kokt potatis (beskrivning se Prinsessornas Kokbok) och därtill även kokta morötter (beskrivning i nästa nummer). Härigenom sparade man: dels 1 ägg (eller äggersättning), dels den energi, som åtgår till pressning av potatis och morötter, dels även gas för gräddning i ugn och fett för smörjning av plåten.

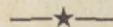
Men det kanske å andra sidan bleve alldeles för enkelt. Och Informationsstyrelsens kokboksavdelning ska ju något att göra, den också.

P. S.

Apropå matlagning finna vi i tidningen "Upsala" följande märkliga recept på kaffebröd, vilket vi icke ha hjärta undanhålla våra kakkbakningsintresserade läsare:

50 g socker, 50 g margarin, 50 g rå, riven potatis, litet salt. En halv tesked blandade kryddor, litet vaniljessens, äggpulver motsvarande två ägg, 100 g mjöl, 65 g hackade russin, en tesked bakpulver. Rör socker och margarin tills det blir vitt. Tillsätt därefter potatisen och blanda väl. Tillsätt salt, kryddor och japaner, som ryckte fram sydväst om Tengtsjung på västra stranden av Savaniljessens.

Juan.

Inte rakt fram

Två handelsresande gör bygderna i södra Småland osäkra med sin gengasbil. Vid ett vägskäl stannar de, ovissa om vägen, och frågar en gammal smålänning hur de skall komma till bestämmelseorten. Gubben förklarar länge och omständigt varför den ena av bilisterna otåligt avbryter honom och frågar:

— Vi skall alltså åka rakt fram?

— Nej, goa herrarna, gör inte då, för vägen ä så krokri, så krokri . . .

Väl camouflerat

Från "någonstans" rapporteras:

— Kapten, i går camouflerades alla kanonerna.

— Det är bra, får jag se dem.

— Kapten, vi har själva inte kunnat hitta dem i dag.

Skottehistorier

En skotte köpte en häst av en annan skotte. Vid hemkomsten till gården föll hästen ned död.

Skotten gick tillbaka till säljaren och sade:

— När jag kom hem föll hästen ned och dog!

— Det var egendomligt, sade den andre skotten, det har jag aldrig sett honom göra förut.

— — —

En skotte gick in i en affär och bad att få köpa en sporre.

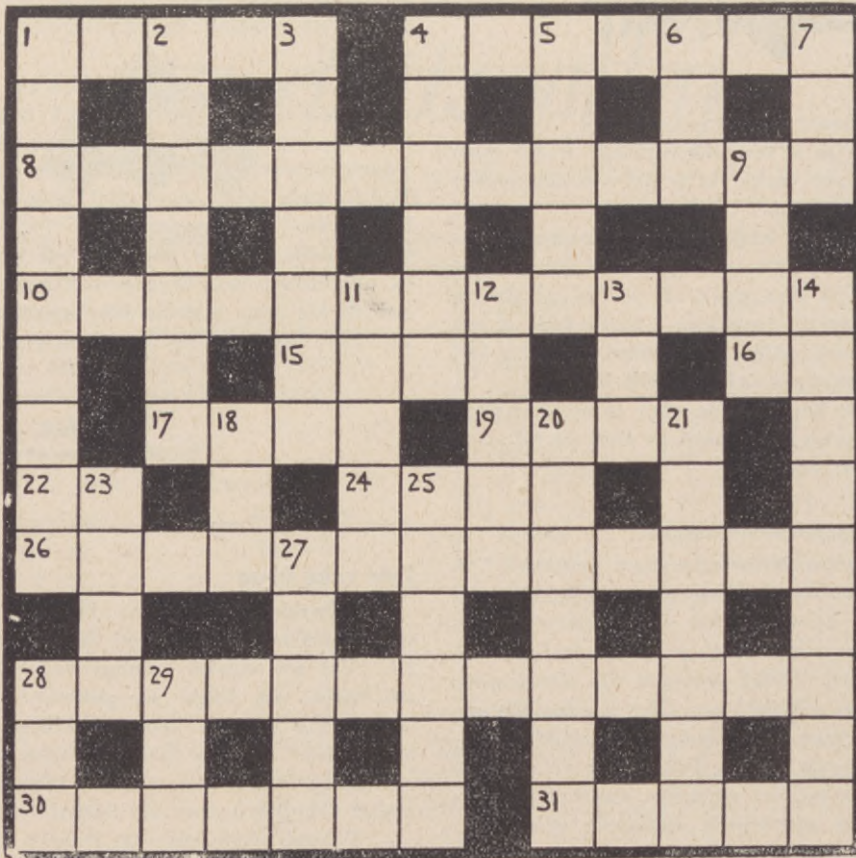
— Ska det inte vara ett par? undrade expediten.

— Nej, det behövs inte, för om jag får ena sidan av hästen att lyda så följer den andra sidan med av sig själv.

På 5 dagar

bötas m/åll med
SEBUSAN
SVAVELTINKTUR
å 2:50 och 4:50

KORSORD NR 5

VÄGRÄTA ORD:

1. Glanskis. (5)
4. Aktris och turlista. (7)
8. Till och ifrån. (13)
10. Komma eller inte komma, det är frågan. (13)
15. Kan vanart kvalificera för. (4)
16. En kombination med farao. (2)
17. Mathilda eller Anna Maria. (4)
19. Än finns en — med Finlands gamla färger kvar. (4)
22. Sker officiellt med hjälp av två fingrar. (2)
24. Måste fastighetsägare låta göra ibland. (4)
26. Vad är en bosättningsaffär? (13)

28. Jag är ingen ängel. (13)
30. Långt släp. (7)
31. Emilie Höggvists punschslev. (5)

LODRÄTA ORD:

1. Över de högsta spetsar. (9)
2. I båt från Koblenz till Köln. (7)
3. Där finns med säkerhet minst en nötknäppare. (7)
4. Plats för offentligt framträdande. (6)
5. Skakas innan den åker ner. (5)
6. En femma till den första. (3)
7. Blir maten alltmer, klagar vår fru. (3)
9. I välkänt samband med 1 vägrätt. (4)
11. Grevesläkt. (5)

12. En världsartikel i vår mekaniserade tid. (5)
13. En reaktion mot det osmakliga. (3)
14. Har en viss i handeln förekommande must. (9)
18. Halshuggen högerman eller högtidlig hänvändelse till Henne. (3)
20. Grunda sjöar innanför en kust. (7)
21. Roslagen är en östsvensk sådan. (7)
23. Fiskredskap på västkusten. (4)
25. Kåren är vommen, kra sina pånsar bingarna ända, båmlen är hi . . . (6)
27. En som önskas dit pepparen växer. (5)
28. gunnar ekelöfs initialer. (3)
29. Duger gott att sticka med. (3)

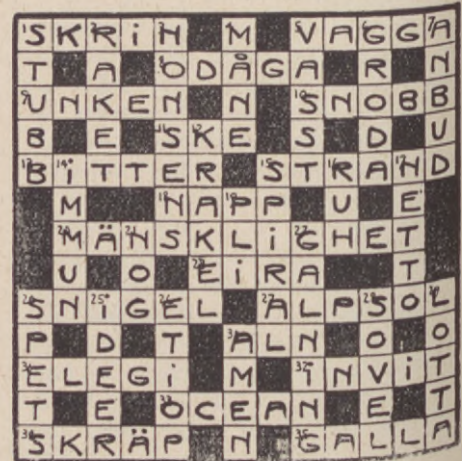
★

Lösningar

till korsord nr 5 skola vara oss tillhanda senast den 15 juni. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i augustinumret. På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. *Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 5".*

★

Lösning till korsord nr 3.

Pristagare: Första pris 10 kr. tillföll Karl Hallqvist, Kristinebergsväg, 8 G., Stockholm, andra pris, 5 kr. Helmer Kariders, Avd. 3, Högbo Sanatorium, Falun

kvalitetsskor.

NORRTÄLJE GJUTERI

Greisz & Söner

★

Tel. 29, 729

Norrtälje

GÄVLE

WELIN & ÖBERG

KOLONIALVAROR I PARTI
Telefon 49 29 — 50 29 GÄVLE

Ståtlig utsikt

över staden från

KONSUMTERASSEN
konditorisering kl. 11—22

Gott och billigt äter Ni på
KONSUM-KONDIS

— lunchservering kl. 11—15

KONSUM ALFA
KONSUMHUSET.

BETALD ANNONSPLATS

HALMSTAD

Nya Pensionatet

Brogatan 14 A Telefon 14 34
Rekommenderar sina trevliga resandehus och matsalar, där god och näringsrik kost serveras. Abonnenter mottagas. Humana priser.

HUDDINGE

HUDDINGE EL. INSTALLATIONER
(D. STENQVIST)

El. spisar, kok- och värmeapparater, armatur, dammsugare, el. pumpar. Radio och radioreparationer. Utför kraft- och belysningsinstallationer. Av Huddinge Elverk antagen entreprenör.
Tel. Huddinge 544. ankn. bostaden.

KALMAR

ELNA SJÖGRENS

DAMFRISERING
SÖDRA LÄNGGATAN 26
REKOMMENDERAS!

SVEN SVENSSONS
CHARKUTERIAFFÄR, Kalmar
STENSÖVÄGEN 32 — Telefon 16 14
SÖDRA LÄNGG. 11 — " 28 14
JOHANNESBORG 26 — " 18 14
Endast kvalitetsvaror - Försäljn. å Torget

BETALD ANNONSPLATS

— Du skalade väl äpplet ordentligt, innan du åt opp det?

— Ja.

— Men vad gjorde du av skalet?

— Det åt jag upp efteråt.

Musselström sitter och ser klen ut i en länstol:

— Jag förstår inte, vad det är med mig i dag? Jag känner mig så dålig.

— Jag skall gå ut efter en konjak till dig, Emil, försöker fru Musselström.

Men Musselström har inte lust: — Nä, låt bli det!

Då blir fru Musselström förskräckt:

— Vill du inte ha konjak? Då får vi ringa efter doktorn!

Klassen har fått läsa Fritiofs saga, men läraren är inte riktigt säker på att alla barn förstått det de läst, varför han ger dem några förståndsfrågor.

Läraren: — Vem vaggade rågen?

Ville: — ?

Läraren: — Nu har du glömt bort igen, vad som står i boken. Där står om en som hette Manshög: — Manshög vaggade rågen, vet ja!

KARLSHAMN

FRANS Konditori

Tel. 36

REKOMMENDERAR
sina bakverk, desserter och konfektyrer

KARLSKRONA

BETALD ANNONSPLATS

KARLSTAD

Vid val av BRÖD

köp ett med hög kvalitet från

**Värmlands kooperativa
bageriförening u. p. a.**

— Karlstad —

Byggmästare **KNUT HANSSON**

Stagneliusgat. 3 — Tel. 124 64

Ny- och ombyggnader samt
reparationer

Värderingar och besiktningar

HABKO

Trävaror o. byggnadsmaterial
Handelsaktiebolaget Karl Olsson
Tel. 153 50 växel KARLSTAD

LILIUS FOTO

Drottninggatan 5 — Telefon 10 32

Populära nya kortstorlekar: 42, 24, 16
o. 12 foton. RAMAR, ALBUM m. m.

BETALD ANNONSPLATS

KIRUNA

Njut av biografkvällarna! Se goda program med bra ljudeffekter i moderna, trivsamma salonger. Gå på

**RÖDA KVARN och
Folkets Hus-Biografen**

Våra biografteatrar garanterar säsongens
förstklassigaste filmprodukter.

CAFÉ ROYAL

REKOMMENDERAS

Gott kaffe med bröd från eget bageri. Choklad och te samt smörgåsar. Beställningar mottagas tacksamt.
Tel. 575

KIRUNA

THÖRNS LASTBILSAKERI

Tel. 990.

Alla slag av transporter utföras.
Sandstengsgatan 19, Kiruna.

En god CIGARR eller CIGARRETT
smakar ypperligt efter middagen

Den finns i

LUNDBRENS TOBAKSHANDEL
Tel. 610

NORRBOMS EFTR.

(P. ERIKSSON)

Speceri- och Matvaruaffär
REKOMMENDERAS
Tel. KIRUNA 5

BURGMANS

Ur- & Optiska affär

Tel. 562 KIRUNA Föreningsgat. 5
Fullständig sortering:
Fickur - Armbandsur - Väggar
Glasögon expedieras efter recept.
Glasögonbågar i rikhaltig sortering
Reparationer av alla slag utföras
till humana priser.

LINDÉN

BYGGNADSVIRKE alla
slag, hyvlat och ohyvlat

Listvirke, dörrar, stegar, flaggstänger,
papp, spik, Torex, tegel o. cement m. m.
PLYWOOD (kryssfanér)
Telegrafadr. Lindén Kiruna Tel. 48

Kiruna Vulk- & Regummeringsverkstad
JOHN HÖGSTRÖM

Tel. 380 KIRUNA Tel. 380
Försäljning och reparation av
BILDÄCK, SLANGAR samt CYKLAR

ALLT FÖR GENGAS

Bröderna Backlunds Bilaffär

såväl reservdelar som reparationer

Telefon 392

Telefon 92

KIRUNA BLOMSTERHANDEL
Nils Bergbom

Flerårig praktik- - Modernt binderi
Bästa sortering

Moderna
FINSKA BASTUN

Rikstel. 520. (E. Stralström)

Rekommenderas

Öppet: För Damer: torsdagar kl. 2-10

För Herrar: fredagar 1-10 och
lördagar kl. 1-9. - Våg finnes!

Finbageriet

Prova våra smörbröd och
andra läckra bakverk
Telefon 651 KIRUNA

PÅ STENALDERN:

— Ä, hörnu, ta med dej det här brev-
kortet. Du ska ju i alla fall förbi pos-
ten.

Apa med sjätte sinne.

I Palatino på Cuba finns en stor schim-
panskoloni, från vilken man levererar
schimpanser till zoologiska trädgårdar.
Kolonins föreståndare säger sig många
gångar ha observerat, att en av hans
skyddslingar är utrustad med ett
sjätte sinne. Det yttrar sig så, att han
ölr orolig så snart någon av hans kamra-
ter lämnar kolonin eller då någon av dem
är i fara. En stekhet afton insjuknade en
av aphonorna svårt och dog frampå natten.
Samtidigt visade sig Jimmy — så heter
schimpansen med den starka intuitionen
— så upprörd och skrek så ihållande, att
man hade svårt att lugna honom. Det
märkliga är, att mellan den sjuka schim-
pensens bur och Jimmys var det nära en
kilometer, så det är otänkbart att den
senare genom något av sina normala sin-
nen skulle kunna ha fått vetskap om kam-
ratens olycka.

— Tänk så tankspridd jag har blivit!
Nu har jag tagit paraplyet i stället för
fallskärmen . . .

KIRUNA

Till fjälls!

Köp Er proviant från

Axel Erikssons Matvaruaffär
Tel. 28, 728 KIRUNA

G. H ü b e r

Cigarr- & Pappershandel

Pipor, tobakspungar, plånböcker, börsar,
pappersvaror, tobaksvaror, skrivmaterial,
kameror, film m. m.
Film till framkallning och kopiering
mottages

KRISTIANSTAD

A.-B. BJÖRKLUND & C:os

NEJLIKEODLINGAR I HAMMAR
KRISTIANSTAD

Landets största specialodling i sitt
slag. Nejlikor i alla variationer er-
hållas hos varje blomsterhandlare
i riket.

O. Gulins Eftr.

Kapellgat. 5.

Utför alla slags plåtslageriarbeten

E L E K T R I S K A

INSTALLATIONSBYRÅN

KRISTIANSTAD — Tel. 215

S. F. HAMMARLUND, ingenjör
Repr. för ASEA.

INDUSTRIRESTAURANGEN

KRISTIANSTAD

Erkänt god mat. Propra
lokaler. Humana priser.

Direktion: Skånes Allmänna Restaurang-
aktiebolag.

VISÄLJA

alla slag av byggnadsmaterial till
plåtens lägsta priser. Ljusply-
wood och Jonitex. Ivö cement.

CARL NILSSONS TRÄVARUAFFÄR

Kristianstad Telefon 11

Filial Långebro Telefon 113

KOPPARSLAGERI och
MEKANISK VERKSTAD

Arbeten utföras omsorgsfullt
och billigt

E K S T R Ö M & S O N

Tel. 259, 23 59. Industriomr., Kristianstad

VID BESTÄLLNING AV UNIFORM

vänd Eder med förtroende till
MILITÄRSKRÄDDERIET

Skolgatan 1 Hotell Brissman

Tel. 24 29

Reelt arbete — Humana priser

Gynna annonsörerna!

KRISTIANSTAD

CONRAD ASKELL KRISTIANSTAD

Manufaktur en gros. — Linne- och Bomullsvaror. — Tricotvaror och Ullgarn. — Nederlag av Malmögalscher.

Pryd hemmet med blommor
från

**ROSENBERGS
BLOMSTERHANDEL**
Tel. 577 Kristianstad.

När Ni vill njuta en kopp gott kaffe i en trevlig miljö, besök då

KONDITORI FENIX
Ö. Storgatan 69 Tel. 212
Beställningar av TÄRTOR etc. mottages

KRISTINEHAMN

ANNONSERA I

Värmlands-Posten

Annons- och Nyhetsorgan för
Kristinehamn och Östra Värmland

IRISDALS BLOMSTERHANDEL
Södra Torget 3. KRISTINEHAMN

REKOMMENDERAS

Förmedlar blomsterbeställningar till avlägsna platser. Tel. 80. Postgiro 8152

Schultz Konditori

FOLKETS HUS. Telefon 11374

KRISTINEHAMN

REKOMMENDERAS

DAMER!

Önskar Ni en kappa, dräkt eller päls med kvalitet, vänd Eder då till

RÅDBERGS EFTR.
Kungsgat. 44 Tel. 10186
KRISTINEHAMN

BETALD ANNONSPLOTS

LINKÖPING

CYKLAR —

Stor sortering — — Låga priser.
Reparationer utföras omsorgsfullt.

TANNEFORS CYKELAFFÄR

Nya Tanneforsvägen 54 - Linköping
Telefon 3773

Herrar Byggmästare!

Beställ Edra byggnads- och konstruktionsritningar hos

TEKNISKA BYRÅN

Ing. F. BRODIN
Drottninggatan 59 Tel. 3021

BETALD ANNONSPLOTS

DEN SKEPPSBRUTNE GREVEN.

— Jo, Jean, när jag tänker efter så är det visst Jeans fridag i dag.

Staden hade besök av cirkus. Femårige Jan, som är ute och promenerar med sin mamma, får plötsligt se en liten bil, som bogserar en sådan där jättelik cirkusvagn ungefär fyra gånger större än bogserbilen. Lille Jan betraktade storögd det intressanta fenomenet och utbrister till mammans förskräckelse och omgivningens glädje:

— Då va' ett bannat ackregat å va stort!

Från mottagningen.

Vi gör ett saxhugg i Sv. D:s förråd av läkarhistorier:

En bonde och en bondkvinna satt i mottagningsrummet hos en läkare i Strömstad. Doktorn bad dem stiga in i undersökningsrummet. Han tog för givet att det var man och hustru, och bad kvinnan haga av sig och började undersökningen. Så frågade han mannen: har ni märkt att hon magrat den sista tiden. Svar: Negum ja då har, för jag har aldrig sett na förr!

Ha, ha en sådan omodern unge!

LJUSDAL M. OMNEJD

Johansson & Co Mek. Verkstad
Ljusdal, Rikst. 1237.

Utför reparationer å Automobiles, Motorcyklar och Velocipeder
Mekaniska arbeten

Lager av Bensin, Oljor, Automobilringar och tillbehör

LULEÅ

**BYGGNADSBOLAGET
BRÖD. HEDSTRÖM & Co**
Tel. 2819, SVARTÖSTADEN, LULEÅ

Utför: Byggnadsentreprenader av alla slag
Uppsätter villor i funkis- och annan stil efter egna ritningar — Infordra offert

CECILS KONDITORI
Smörgåsar — Tårtor

Beställningar för begravningar m. m. mottagas. KLUBBRUM.

Telefoner: Luleå 1433 — 1434

MALMBERGET

LALANDERS - Malmberget

Sedan mer än 30 år den goda inköpskällan för

**Kappor, Kostymer, Klänningar,
Rockar, Tyger, Högtidskläder.
Modern Dam- och Herrservice.**
Tel. MALMBERGET 57

MARKLUNDS MATSALAR

Köpmangat. 2 - Malmberget - Tel. 269

REKOMMENDERAS

God och vällagad mat. Humana priser

Vid behov av PRIMA VAROR

vänd Eder med förtroende till

H. Sundvalls Livsmedel

Tel. 258 Malmberget, Tel. 192

MASSAGE o. SJUKGYMNASTIK

Elektrobehandling. Ljusbad, Kvarts- och övriga medicinska bad samt sanitsbad utföres av leg. sjukgymnast. Mottagning, tel. 1 Malmberget.

Vördsamt **J. A. SPETS**

Skogs Diversehandel

Koskullskulle. Tel. Malmberget 111

REKOMMENDERAS

CARL W. L. ANDERSSON

Tel. Malmberget 353

Musik-, Foto- & Pappershandel

Grammofoner och skivor alltid på lager.

MALMÖ

Olof Hanssons BILVERKSTAD

Slussplan - MALMÖ - Tel. 271 26
Bostad: Kvarnby 212
ALLT I BRANSCHEN
Specialverkstad för Dodge, Chrysler, Plymouth, Renault

Teaterkaféet - Pildammarna

REKOMMENDERAS
OLGA HELLQVIST

ELEKTRISKA A.-B.

Erik Borgström

MALMÖ

SLIPMATERIALAFFÄREN

Malmö — Östergatan 5

Original Carborundum- & Aloxit Slip-skivor, Durex Slipduk och Slippapper
Telefon 233 45

CAFÉ RUNDELN

— Mäster Nilsgatan 8 —

serverar alltid gott kaffe med bröd
Läskedrycker, the m. m.

REKOMMENDERAS

A. J. EKSTRÖMS JÄRNHANDEL

Hörnet av Förenings- o. Amiralsgatorna
Telefon 233 58

REKOMMENDERAS

MATTOR

Gardiner - Möbiltyger - Draperityger m. m. Alltid största urval till förmånliga priser

A.-B. Orientaliska Mattaffären
Skandinavians största specialaffär
Södergat. 18 MALMÖ Södergat. 18

LUMP- & SKROTAFFÄREN

Exercisgatan 18 — Tel. 214 43

Köper Lump, Järn och Metallskrot m. m. till dagens högsta pris. Säljes till dagens lägsta priser.

ERIC PERSSON.

Adelgatans KONDITORI

Adelgatan 3 — Tel. 151 34

Rekommenderas

MARMOR, KALKSTEN och GRANIT

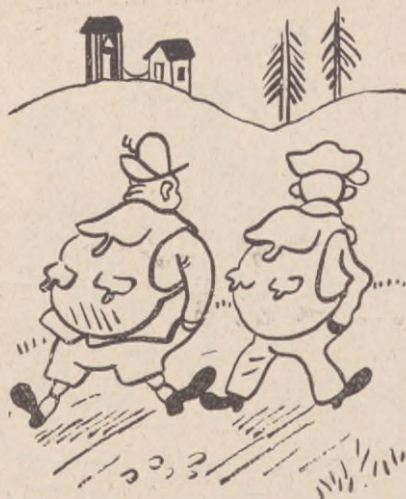
INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

— Villa Daisy, Mariedalsvägen —
MALMÖ Telefon 153 80

SKÅNESTUGAN

— Mäster Johansgatan 12 —

REKOMMENDERAS

— Å då sa jag till Pettersson: Och ni ska kalla er nattvakt — ni som låter folk knycka vartenda verktyg mitt framför näsan på er!

— Va sa han då?

— Jo, han sa: Ja, men jag skulle bra gärna vilja veta hur dom kunde ta min stol utan att jag vaknade ..

Ur sjukhuslivet

— Det händer en del saker på en poliklinik där arbetet skall gå som en karusell, skriver en medarbetarinna i Tidsskrift för Sveriges sjuksköterskor.

Syster skall vara här och syster skall vara där och patienterna kanske inte lämnar så klara besked, isynnerhet om man inte tar sig tid att fråga ut dem grundligt. Tur i alla fall att somliga chefer har sinne för humor . . .

Mannen skulle söka doktorn och angeläget var det, och bråttom var det för tåget skulle gå om två timmar och han måste köpa medicin före hemfärden. Det var inget annat att göra än att låta eleven taga hand om patienten och stöka undan förarbetet innan han kom in till doktorn. Således frågades det efter fullständiga namnet, födelseår, mantalsskrivningsort och yrke, så vägdes delinkventen. Han började nu undra om allt detta verkligen var nödvändigt eftersom han hade så bråttom. Jo, visst var det nödvändigt och urinprov skulle även lämnas. Patienten började nu uppträda litet motsträvt och frågade om alla personer som ville tala med doktorn måste genomgå denna ceremoni.

— Jodå, blev svaret, det är lika för alla.

Sedan han under ytterligare protester hade avlämnat det begärda, infördes han till doktorn. Efter ett par minuter hördes ett skallande skratt från rummet och doktorn kommer ut och omtalar att mannen endast velat ha hustruns sjukskassekvitto underskrivet.

MALMÖ

GOLVBRUNNEN FIX Patenterad

FIX har till ändamål att förhindra att avloppsvatten stiger upp i källarlokalerna. Lämplig för tvättstugor, pannrum, badrum etc. Godkänd av Sv. Kommunal-Tekniska Föreningen.

BERNH. PERSSONS GJUTERI
Västanforsg. 6 MALMÖ Telefon 237 75

CARL LUNDS

STÅL-, EMALJ- och ROSTFRIA KÄRL
MALMÖ

EL-TJÄNST A. B.

Kungsgat. 2 MALMÖ Tel. 102 08, 203 09

Entreprenör för Malmö Stads Elektricitetsverk. — Installationer — Reparationer — Omlindningar — Armatur.

Johan Aurell Elektromekanisk Verkstad

Grynbooda 7 b Tel. 150 42

Entreprenör för Malmö Stads Elektricitetsverk. — Ringleddningar, Lokaltelofoner och Åskledareanläggningar utföras. — Alla slags schablonarbeten för märkning av lådor och säckar. — Dörrstängare levereras och uppsätts.

Malmö Biograf A.-B:s

TEATRAR

SCANIA
METROPOL
VICTORIA
AMIRALEN
ALCAZAR
PICCADILLY

CENTRUM
Limhamn

MALMÖ

KALKFÖRSÄLJNINGEN

H. HANSSON

Lundav. 17 Tel. 208 01

Försäljer: Kalk av alla slag, Cement, Murtegel, Eldfast tegel, Lera, Rör, Grus, Murbruk m. m.

TRICOTMAGASINET "VERA"

Bergsgatan 25 MALMÖ Tel. 226 19

Specialité: Damunderkläder, Korsetter och Strumpor

E. GUSTAFSSONS Fodervaruaffär- & Träullsfabrik

MALMÖ Tel. 221 82

REKOMMENDERAS

FLÄKTANLÄGGNINGAR

för alla ändamål levereras av

A.-B. Damm- och Spånledning

Tel. 229 54 MALMÖ Tel. 199 54

A.-B. Malmö Smides- & Kassa- skåpsfabrik

Byggnadssmeden. - Gas- och elektrisk svetsning - Svarvning
Specialtillverkat, krenelerat trädnät för hissinklädnader
Kopparbergsgat. 17-19 Tel. 265 74

BETALD ANNONSPLATS

NORRKÖPING

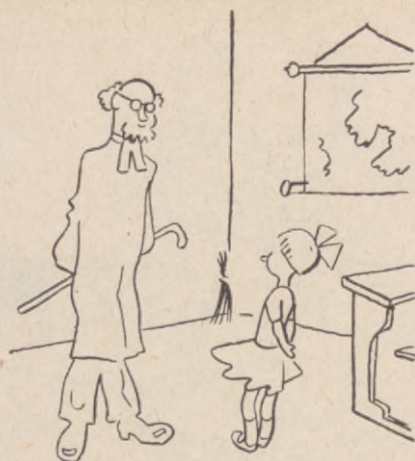
ALLA SLAGS
Bergsprängningar, Granitarbeten,
Skyddsrum m. m. utföras av
ALBIN HÖGSTRÖM
Trozelligatan 30, Norrköping Tel. 281 29
All bergsprängning utföres med elektrisk luftkompressor.

Gravvårdar

vackra och stilfulla köpas fördelaktigast från Norrköpings Granitstenhuggeri

G. Lindén & Co., Kneippbaden.

Representant: Bertil Lundkvist,
Telefon 264 95. Renovering utföres.
Odengat. 18, Kneippbaden. Tel. 264 95

Kyrkoherden inspekterar skolan och försöker sig på ett litet förhör: — Nå, min tös, hur många år fyllde du din sista födelsedag?

— Sju.

— Jaha. Och hur många år fyller du nästa gång?

— Nio.

— Hur räknar du, lilla vän? Om du fyllde sju år din sista födelsedag, kan du väl inte fylla nio nästa gång.

— Jodå, för jag fyller åtta i dag.

Lurad av Bellman

— Erik och jag skulle äta lunch tillsammans, berättar en kåsör i en Köpenhamnstidning, och vi studerade matsedeln.

— Det är beckasinerna, sade han förtjust, det ska vi ha — eller hur?

— Det har jag aldrig ätit, svarade signaturen. Är det gott?

— Utmärkt fågel, stor som en mindre kalkon, svarade Erik, fin viltsmak.

Beckasinerna kom och visade sig vara av en gråsparvs storlek. Erik såg ytterligt häpen och rätt generad ut. De fick två var och det var två munsbitar på var.

Efter det beckasinerna var inmundigade och surret stod på bordet vågade signaturen en fråga: — Var fick du den idén ifrån, att beckasinerna skulle vara så stora?

Erik lyste plötsligt upp: — Nu vet jag äntligen varifrån jag fått den uppfattningen. Kan du inte komma ihåg i "Vila vid denna källa", så står det att de dukar upp sin frukost med rödvin och pimpinella. . ." och en nyss skjuten beckasin". Jag har alltid sett för mig i tankarna en stor härlig fågel doftande på ett fat mitt på den vita duken, och Bellman i bakgrunden med lutan och Ulla i vit rokokoperuk.

— Jag förlät honom, slutar kåsören, ty också för mig har den där lilla frukosten vid källan alltid stått som något av det delikataste jag kan tänka mig. Men tänk, att de klarade sig på en beckasin. . .!

NORRKÖPING

DANSKA WIENERKONDIOTORIET

N. Kungsgatan 29 — Tel. 267 13

NORRKÖPING

REKOMMENDERAS

KAJSAS HEMBAGERI

NORRKÖPING

V. Nygatan 15 Telefon 230 28

REKOMMENDERAS

INGENJÖR S. A. BOLINS

Elektriska Installationsbyrå

Skolgatan 10 Telefon 238 41

Utför Nyanläggningar och

Reparationer av alla slag

— NEONANLÄGGNING —

BETALD ANNONSPLATS

NYBRO

Madesjö och Örsjö kommuners sparbank

Öppen alla helgfria dagar 10—2

TANDLÄKARE

TORA TORÉE

Järnh. O. Nyvalls hus, Långg. 16, Nybro.

Mottagning kl. 11—12 och (utom lördagar) kl. 6—7. Telefon 183.

NYKÖPING

JÄRNVÄGSBUFFÉN

Centralstationen NYKÖPING

Servering av:

GODA SMÖRGÅSAR, KAFFE

THE och CHOKLAD, PILSNER

och LÅSKEDRYCKER.

Victoria Hotell

NYKÖPING Tel. 19 38

MODERNT - HEMTREVLIKT

— HUMANA PRISER —

JULIA PETERSON

HEMBAGERI & KAFÉ

Repslagaregatan 24. Tel. 12 77

REKOMMENDERAS

GYNNA ANNONSÖRERNA

ORSA

BRANDTS Vilohem & Pensionat
ORSA Tel. 173
Öppet året om. Ljusa, trevliga gästrum med utsikt över Orsasjön. Centralvärme, w. c. Moderata pensionspriser. Utmärkta promenadvägar. Medicinska bad, alla former, enl. Skodsborgsmetod. Kvartslampa. Examinerad sjukgymnast. Innehavare:

Fru SIGNE BRANDT-PETTERSSON.
— Ölrättigheter —

PITEÅ M. OMNEJD

F. A. J. F. EKSTRÖMS BAGERI
MUNKSUND Tel. 370 54

Rekommenderar sina tillverkningar. Förstklassig maskinell utrustning. Fackutbildad personal. Hygieniska lokaler. De bästa råvaror. Allt borgar för
- FÖRSTKLASSIG TILLVERKNING -

En personlig uppmärksamhet, som kommer att med glädje senteras, visar Ni en vän eller anförvant genom att sända en vackert dekorerad o. läcker

Tårta från
EKBERGS KONDITORI
PITEÅ. Tel. 12 90, 12 91.

Köp brödet
hos

Björks Finbageri

ELIS BLOMS ÅKERI & BILSTATION

Piteå
REKOMMENDERAS
Tel. 10 90 Tel. 10 90

HENNING EDLUNDS
Sliperi, Glasmästeri & Ramaffär
Allt i byggnadsbranschen förekommande glasarbeten
REKOMMENDERAS
Tel. 15 19, PITEÅ

JENNY CLAUSENS
— HEMBAGERI —

Specialitet: Skorpor
Tel. 10 84, PITEÅ.

SKELLEFTEÅ

En angenäm kväll

får Ni vid besök på
CITY, PALLADIUM eller RÖDA KVARN
SKELLEFTEÅ

GYNNA ANNONSÖRERNA

— Pappa! Vad har han gjort eftersom man kallar honom för svin?

Under narkosen.

En liten gumma från landet har lagts in på sjukhuset och skall opereras för en tumör i magen.

Narkosen har börjat och man inväntar kos börjar gumman prata och ropa högt på Kal-Gustav! "Köss me, Kal-Gustav! Köss me, Karl-Gustav!" ropar hon.

Operationen går bra och gumman blir hemfärdig. Går ner till doktorn, som opererat henne — för övrigt överläkaren — för att få ordinationer för fortsatt vård i hemmet. Doktorn säger adjö och hälsar samtidigt til Karl-Gustav.

— Va...? säger gumman förtjust, känner doktorn Kal-Gustav?

— Ja, det är väl gubben hennes, kan jag förstå...

A naj, de är de inte — de ä drängen våran.

(Ankarposten).

Den falska kycklingen.

En lantbrukare fick en dag se en sparvhök göra störtdykningar mot en av gårdens kycklinghonor. Hönan hade i tid observerat rövaren och med ängslig stämning kallat ihop sina små, för att dessa skulle gömma sig under hennes skyddande vingar. Anfallet försiggick så snabbt, att lantbrukaren inte hann uppfatta om rovfågeln lyckades i sitt uppsåt. Då den åter lyfte, föste han undan den protseterande kycklingmammans för att räkna hennes sm. Till sin häpnad fann han inte bara, att alla kycklingarna var välbehållna, utan att en brun liten pippi också gömt sig under hönans vingar. Det befanns var en sparv som passat på att söka skydd genom att låtsas vara kyckling.

SKELLEFTEÅ

BIL-RESERVDELAR

samt allt för BILEN i
BIRGER JOHANSSONS
Reservdelsaffär — Skellefteå
Tel.: 105 16 o. 110 16, bost. 110 16

ERNST WAHLBERGS
SKO AFFÄR

SKODON
till bästa priser

FORSLUND & SÖNER

Köpmangatan 4 - Tel. 106 58

Utför alla slags transporter
Rekommenderas

SKELLEFTEÅ

KEMISKA TVÄTTINRÄTTNING

Stationsgatan 14 Telefon 105 52

Vid all slags tvättning

Gör Edra inköp i

K. E. Olanders A.-B.

Stationsgatan 16 Tel. 102 68

PEHRSSONS KONDITORI

Nygatan 57
REKOMMENDERAS
Normarestauranten vid Busstorget är ett näringsställe som fyller alla den moderna tidens krav.

WALLINS EFTR.

GULDSMEDSAFFÄR

Kanalgatan 34
Tel. 100 48

AB. J. F. Lindholms

VÄRME- & VATTENLEDNINGSAFFÄR
SKELLEFTEÅ

Allt vad till branschen hörer.
Införda förslag och offert.

RIKSTELEFONER:

Skellefteå .. 124 50 Boliden ... 3
Skelleftehamn 311 48 Malmberget 61

SOLLEFTEÅ

GREENSKONDITORI

Tel. 111 - Sollefteå - Rekommenderas
Wienerbröd, småbröd och tårter. Choklad och konfektyrer. Beställningar mottagas tacksamt och utföras omsorgsfullt.

SOLLEFTEA

Vid plåtslageriarbeten

vänd Eder med förtroende till
fackmannen.

A. WESTMANS PLATSLAGERI

Telefon 139

Gediget arbete. Snabb leverans

SUNDSVALL

Järnkonstruktioner och smiden

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad
Telefon 47 57, 47 67 — SUNDSVALL

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsakers Travbana, Sundsvall, travtävlingar c:a 30 söndagar under Mars—Oktober 1943. Totalisator, Restauranter, Högtalarmusik. Telefoner Kontoret 42 70 — Banmästaren 53 30

TRANÅS

S. M. Anderssons Mek. Verkstad

Säbyvägen 2. — Tel. 24 01

Utför mek. arbeten och reparationer. Rep. av tramp- och motorcyklar. Väl-sorterat lager av cyklar och delar ständigt i lager.

Bästa hjälpen vid dödsfall

och till lägsta priser lämnas av

Boqvists Begravningsbyrå

Storg. 63. Tel. 20 50

TRANÅS

TRELLEBORG

BETALD ANNONSPLATS

UMEA

LAPPGUBBENS LINIMENT

En god hjälp mot värk. Lagligen skyddat. 2:75 per flaska, 2 flaskor portofritt.

TEKNISKA FABRIKEN JAHO
UMEA Tel. 23 54

SKRYT.

— Jag störtade mig över tigern och skar svansen av den.

— Varför inte huvudet?

— Det var redan av.

Smålandshistorier

Smålands Folkblad samlar på Smålandshistorier, av vilka vi tillåta oss låna följande:

Sammel i Holmasågen håller på att slå starr på den sankade mad, han arrenderar. Maden är lömsk, ty gungflyet lurar under till synes fasta tuvor. Till slut går det som det går. Sammel far framstupa och går igenom. Sammels 11-årige son, som är med och räfsar ihop starren, skyn-dar efter hjälp i granngården, där hus-folket just håller på med 11-kaffet:

— I sa skynda er å hjälpa far, han sitter fast i maa!

En av drängarna: — Å, dä ä la inte så falit mä dä, hörre djypt ä han nere?

— Pojken: — Te knäa!

Drängen (efter lång betänketid): — Ja, dä är dä la inget å skrika för!

— Pojken: — Joo, för han har huvet före!

— Gamle mjölnaren i Byakvarna har en dräng, som inte är riktigt "vetti" som det heter på småländska. Hur det är snappar han emellertid upp ett och annat. Bland annat ser han att mjölnaren inte är så värst noga med tullningen, då det kan hända att "tullkappen" slinker ner i böndernas säckar en gång för mycket. En dag lägger drängen sig i ett samtal mellan ett par bönder och mjölnaren, men hutas åt av denne:

— Lägg de inte i dä hära, du vet inte nôt i alla fall!

Drängen: — Å, dä finns noj dä en vet å inte vet mä!

— Mjölnarn: — Va ä dä du vet dä?

Drängen: — Att mjölnarna har feta grisar.

— Mjölnarn: — Å va ä dä du inte vet?

Drängen: — Vems gröpe di åter!

UMEA

Vid besök i Umeå,

bo på

STORA HOTELET

TREVLIGA RUM — GOD MAT

(Inneh. G. Hammarberg)

VÄXJÖ

AKTIEBOLAGET

Hjalmar Petri

VÄXJÖ

GARN, VÄVNADER och LINNEVAROR

Växjöortens Kooperativa Charkuteriförening u.p.a.

REKOMMENDERAS!

John Maur - Möbelaffär

STORGATAN 22

Telefon 24 14

REKOMMENDERAS!

Sund och ekonomisk varuförmedling
här konsumenterna genom sina egna
butiker.

Konsumtionsföreningen

VÄXJÖ

ÖREBRO

Örebro Lump- & Skrotaffär

Magasin och Kontor, Triangeln, Örebro
Tel. 130 43

Köper och säljer i parti och minut:
Järn- och Metallsrot samt Lump
av alla slag.

Gasgeneratorer

för olika ändamål

A.-B. Gasgenerator

ÖREBRO

TEL. 192 35

MOTORÄGARE!

Låt reparera hos
CENTRALA MOTORVERKSTÄDerna
Kungsgat. 10, Tel. Kontor och verkst.
100 07, verkställare bost. 143 47.

Bilreparationsverkstad - Biltillbehör
Bensin - Oljor - Bärningsbil - Vid be-
hov av bärningsbil ring 100 07 ell. 143 47

GYNNA ANNONSÖRERNA

ÖREBRO**KAPPOR OCH KLÄNNINGAR**

till fabrikspriser

Norrköpings Kappfabrik
Drottningg. 25, 1 tr. Tel. 150 47**Värme- och sanitära installationer**

utföras omsorgsfullt av firma

ALGOT ANDERSSONKontor Mäster Larsgat. 10. Tel. 113 82
Bost. Bergslagsgat. 10. Tel. 187 74**BETALD ANNONSPLATS****ÖRNSKÖLDSVIK****FÖR ER**som värdesätter gott kaffe
och färskt gott bröd!
Uthärning.**NYA KONDITORIET**

Storgat. 24, ÖRNSKÖLDSVIK, tel. 21 14

J. OLSSONS SKOFABRIK

JÄRVED Tel. 400 22

Försäljer i parti: Skodon, Handskar och
Socker av egna tillverkningar.**ÖRNSKÖLDSVIK****Ring
1096**så avhämta vi lump,
skrot, stickylle, metal-
ler, tomglas m. m.**JOHANSSONS
SKROTAFFÄR**

Bostad ankn. ytn.

Vid Träsliperiet

KEMISKA TVÄTTCENTRALEN

O. ÖDLIND A. SJÖDIN

KEM. TVÄTT. PRESSNING**FÄRGNING. REPARATIONER**

Tel. 12 67

Storgatan 21

Ring 20 54

vid behov av transporter

SVEN NILSSONS AKERINygatan 9. Alla transporter ut-
förs snabbt och säkert.**ÖSTERSUND****IVARSSONS Auto- El. Verkstad**

Prästgatan 44 Telefon 12 34

Specialaffär för allt elektriskt och för
motorfordon**LADDNINGSTATION****FÄRSKA****GRÖNSAKER, BLOMMOR
& PLANTOR****FRITZHEMS TRADGÅRD**

Torget ÖSTERSUND Tel. 20 67

KEMISK TVÄTT och PRESSNING

utföres.

PRESS-ATELJÉNArtillerigatan 2 - ÖSTERSUND
Tel. 19 53.